

ungdomsforskning

årg. 3, nr. 1 - marts 2004

UNG-TIL-UNG: VIRKER DET?

Unge påvirker andre unge, og den påvirkning har ung-til-ung metoden sat i system og dermed gjort konstruktiv.

ungdomsforskning

Ung-til-ung: Virker det?

Årg. 3, nr. 1 - jan. 2004

Citat på forside

Claus Tonsberg, artikel side 24,
"Tavle-terror på den fede måde"

Udgiver

Center for Ungdomsforskning

Ansvarshavende

Birgitte Simonsen

Redaktør

Niels-Henrik M. Hansen

nhmh@ruc.dk

Redaktionssekretær

Liselotte Klint

Layout

Liselotte Klint

Abonnement for 2004

4 numre: Kr. 100,-

Løssalg

1 nummer: Kr. 30,-

Bestilling af abonnement og løssalg

ungdomsforskning@ruc.dk

ISSN 1602-0324

Tryk

Glumsø Bogtrykkeri A/S

Miljøcertificeret efter ISO 14001

Copyright

Center for Ungdomsforskning

INDHOLD

- 5 Redaktøren**
5 Vi kan se det virker!
Af Niels-Henrik M. Hansen
- 6 Ung-til-ung: Virker det?**
6 Columbusægget?
Af Niels-Henrik M. Hansen
- 9 Virker ung-til-ung?
Af Bibi Hølge-Hazelton
- 16 Mål og indhold skal være tydeligt
Af Jimmie Gade Nielsen
- 20 Muligheder og begrænsninger i unges selvorganisering -
interview med Jens Christian Nielsen
Af Michael Voss
- 23 Tavle-terror på den fede måde
Af Claus Tonsberg
- 28 Ung-til-ung i Ventilen
Af Lisbet Castberg Thuesen
- 33 Praktiske erfaringer med brug af ung-til-ung
Af Christoffer Erichsen
- 39 Bogomtale**
39 „En hvid perker“
Af Maja Skrowný
- 41 Aktuel forskning**
41 Ude i virkeligheden
Af Anne Kofod

.....

Vi kan se det virker!

Denne gang sætter *Ungdomsforskning* fokus på ung-til-ung som en metode i ungdomsarbejdet. Som nummeret viser, er ung-til-ung mange forskellige ting, og man burde måske rettere tale om ung-til-ung, som en fællesbetegnelse for en masse forskellige tilgange, hvor den eneste fællesnævner er, at der indgår et udvekslingselement mellem unge. Hvad der kommunikeres, og hvordan det sker, kan selvsagt variere voldsomt.

Det bemærkelsesværdige er imidlertid, at uanset hvilken form for ung-til-ung, der bedrives, er de involverede enige om, at det rent faktisk virker. Ung-til-ung kan råbe de unge op, og få dem til at lytte og måske endda ændre adfærd, hvis det er dét, man er ude efter.

Man kan altså se, det virker! Det bemærkelsesværdige ligger i, at der stort set ikke er nogen, som har sat sig ned og videnskabeligt undersøgt om det passer. Som Bibi Hølge-Hazelton skriver i sin artikel i dette nummer af *Ungdomsforskning*: „*Den videnskabelige evidens for dokumentationen af ung-til-ung som pædagogisk metode i forebyggelsesarbejdet må betegnes som modsætningsfyldt.*“ Hun afviser ikke ung-til-ungs mulige effekt, men bemærker blot, at der er klar mangel på videnskabelig dokumentation. Man kan med andre ord konstatere, at ung-til-ung muligvis har en effekt, men ikke om den er større end ved andre metoder, eller om den holder på længere sigt.

Det er udfra dette paradoks, at artiklerne i dette nummer kan læses. På den ene side er der en masse mennesker, der bruger metoden, og som er ivrige fortalere for den. På den anden side er der et væsentligt behov for at få lavet en videnskabelig evaluering af metoden – at få systematiseret og målt virkningerne på kort og længere sigt: Virker metoden bedre end andre tilgange? Virker den på alle unge? Eller er der nogle grupper, som er mere modtagelige end andre?

Dette nummer indeholder også en omtale af Flemming Røgilds' nye bog „De udsatte“, som undersøger udbredelsen af bander blandt nydanskere. Røgilds prøver at vise, hvorledes forståelsen af nydanskere ofte medvirker til at fastholde dem i nogle bestemte stereotyper, som er vanskelige at bryde ud af.

Derudover byder dette nummer af *Ungdomsforskning* også på en præsentation af aktuel ungdomsforskning. Denne gang præsenteres der en undersøgelse af praktikken i henholdsvis socialrådgiver- og socialassistentuddannelsen.

God læselyst!

Niels-Henrik M. Hansen
Redaktør af *Ungdomsforskning*

Columbusægget?

Af Niels-Henrik M. Hansen

En elegant løsning på et tilsyneladende uoverstigeligt problem: Hvordan råber man de unge op, får dem til at tænke sig om og måske endda får dem til at ændre deres adfærd? Det kunne være overskriften, når man taler om ung-til-ung som et redskab i dagens ungdomsarbejde. Og de unge er vanskelige at komme i kontakt og dialog med! Særligt, hvis man samtidigt har et ønske om at påvirke dem og ændre deres adfærd. Tænk blot på de utallige antirygge-, sundheds- og narkotika-oplysningskampagner en almindelig ung gennem sin opvækst udsættes for uden dog, at det tilsyneladende afskrækker unge fra at ryge, spise junkfood og prøve hash.

Det er her ung-til-ung kommer ind. Hvem er bedre til at tale de unges sprog og koder end de unge selv? Man fjerner eventuelle aldersbarrierer, og ligestiller afsender og modtager – på papiret i al fald. Tilsyneladende den ideelle løsning i en verden, hvor alder og erfaring ikke længere automatisk giver autoritet og vægt. Hvor officielle myndigheders formaninger og retningslinier langt fra respekteres og måske også mødes med mistro.

Ung-til-ung kommer i mange aftapninger,

hvilket artiklerne i dette nummer af *Ungdomsforskning* også afspejler, og det er vanskeligt at tale om én forståelse af, hvad ung-til-ung er, og hvad det indebærer i praksis. Bibi Hølge-Hazelton definerer, i sin artikel i dette nummer af *Ungdomsforskning*, ung-til-ung som den proces, hvor unge formidler deres erfaringer til andre unge. Hun påpeger samtidig, at der i udlandet anvendes en bredere definition, hvor de unge formidlere ikke nødvendigvis har personlige erfaringer med det de kommunikerer, men i stedet fungerer som en slags rollemodeller, der transmitterer budskaber, som andre – typisk voksne - har fastlagt som vigtige.

Paradokset

Men uanset hvilken definition, der anvendes, er der et centralt spørgsmål ved ung-til-ung: Virker det? Og det spørgsmål er ikke så dumt, som det umiddelbart lyder. Der er ingen tvivl blandt dem, der anvender metoden i det daglige, om at den rent faktisk virker. Den kan påvirke unge. Også de unge, der normalt er svære at råbe op. Men det paradoksale er, at der ikke er megen videnskabelig forskning i metodens virkning. Der er dog dokumentation for, at ung-til-ung påvirker de unge, der formidler de forskellige budskaber, men ikke for virkningen blandt modtagerne.

Nu er en mangel på videnskabelig dokumentation ikke det samme som, at metoden ikke virker, men det peger på et behov for dokumentation af, hvem ung-til-ung virker for, hvordan den virker bedst og særligt metodens begrænsninger og problemer.

Man kan bl.a. pege på, at metoden måske nok har en effekt, men at meget af denne effekt måske ligger i den anderledes formidlingsmåde – som måske i den aktuelle situation fungerer som et kærkomment afbræk fra de traditionelle oplysningsmåder og den almindelige undervisning.

Samtidig kan man pege på, at ung-til-ung stiller væsentlige krav til de unge, der skal formidle deres viden. Kan man undgå, at det bliver en blottelse for den unge – en blottelse, der fungerer som en katalysator for vedkommendes egen udvikling, snarere end modtagesnes? Flere af artiklerne peger i al fald på, at det er vigtigt med en god ”uddannelse” af formidlerne, hvis ung-til-ung skal fungere optimalt. Det er her manglen på dokumentation spiller ind? Hvordan og hvor meget skal de rustes før mødet med andre unge, hvis man skal bibeholde det autentiske og det personlige?

Implicit kan man spørge, hvilken rolle de involverede parter får; modtageren kan måske få overskredet sine grænser, fordi afsenderen er så tæt på – alders og erfaringsmæssigt. Omvendt kan afsenderen måske også ende i en utilsigtet ekspertrolle, som vedkommende i virkeligheden ikke er klædt på til.

Endelig er der også risikoen for, at formidlere bliver sat i stedet for en professionel indsats med de risici, det indebærer. Det kan bl.a. ske i de tilfælde, hvor økonomiske betragtninger spiller ind.

Der er kort sagt mange spørgsmål. Nogle af svarerne kan måske findes i artiklerne i dette nummer.

Bidrag i dette nummer

Bibi Hølge-Hazelton lægger for med en gennemgang af dokumentationen eller manglen på det samme, i hendes artikel. Under overskriften

”Virker det?” beskriver hun sin jagt på videnskabelig dokumentation for ung-til-ungs virkning. Konklusionen er, at det er vanskeligt at finde dokumentation for metodens virkning, hvis man stiller krav til dokumentationens kvalitet.

I den efterfølgende artikel tager Jimmie Gade Nielsen over. Han arbejder på Udviklings- og Formidlingscenteret for Børn og Unge, og beskriver i sin artikel de problemer og begrænsninger, man skal være opmærksom på, når ung-til-ung anvendes. Han har særlig fokus på formidlernes rolle, hvor han peger på, at det er nødvendig med en klar afgrænsning af deres rolle, samtidig med de lærer at sige fra og kende grænserne for deres formidling. Hvis dette ikke er tilfældet, løber man en risiko for et misbrug af de unge.

I artiklen ”Muligheder og begrænsninger i unges selvorganisering” skifter perspektivet. Her sættes der fokus på, hvorledes ung-til-ung kan medvirke til at standse de unges medlemsflugt fra foreningsarbejdet. Sideløbende med dette sætter artiklen spot på, hvilke problemer der er med unges selvorganisering inden for eksisterende strukturer og foreningsformer.

Claus Tonsberg, som er koordinator for Københavns kommunes Center for vejledning, beskriver i sin artikel ”Tavle-terror på den fede måde” meget levende, hvordan ung-til-ung anvendes til at give en alternativ og supplerende vejledning om ungdomsuddannelser. Han er meget positiv over for metodens fordele, men beskriver også, hvorledes metodens effekt giver de unge vejledere et stort ansvar. Et ansvar som det er vigtigt, at støtte op omkring, hvis ung-til-ung skal fungere optimalt.

Ung-til-ung kan også anvendes til at hjælpe unge ud af ensomhed og til at tage kontrol over deres eget liv. I artiklen ”Ung-til-ung i Ventilens” fortæller Lisbet Castberg Thuesen om foreningen ”Ventilens” succes med at bruge ung-til-ung til at hjælpe ensomme unge. Artiklen giver et konkret billede på de udfordringer, unge møder i dag, og som ung-til-ung kan hjælpe dem med at håndtere.

UNG-TIL-UNG: VIRKER DET?

Endelig beskriver Christoffer Erichsen de personlige erfaringer han har haft med ung-til-ung i forskellige sammenhænge. Han har bl.a. været med at etablere foreningen Stop Volden, og arbejder nu for ”Bagmændene”, som er projekt, der bruger aktive stofmisbrugere og forhenværende stofmisbrugere til at informere andre

unge om risikoen ved stofmisbrug. Han har bl.a. en pointe med, at ung-til-ung med fordel kan anvendes til at informere om tabuiserede emner, og at metoden ofte også er effektiv, fordi den foregår i sammenhænge, der er mere interessante for de unge end f.eks. traditionel undervisning eller foredrag.

Virker ung-til-ung?

Af Bibi Hølge-Hazelton

Bibi Hølge-Hazelton stiller i sin artikel det centrale og potentielt kildne spørgsmål, om ung-til-ung virker, og om der findes videnskabelig dokumentation for virkningen. Artiklen beskriver, hvilken dokumentation der aktuelt findes, og hvilke forudsætninger den baserer sig på.

Virker ung-til-ung? Det er den korte version af det spørgsmål, jeg i foråret fik stillet af Sundhedsstyrelsens Videns og Dokumentations Enhed. På baggrund af et stigende antal henvendelser til Sundhedsstyrelsen vedrørende ung-til-ung, var det blevet presserende at producere en systematisk beskrivelse af ung-til-ung som metode.

Undersøgelsesfeltet skulle være forebyggelse af alkohol og stofmisbrug blandt almindelige unge i folkeskolens ældste klasser, samt i ungdomsuddannelserne i Danmark.

Videns- og Dokumentationsenheden ammede om, der blev anvendt en særlig skabelon, som beskrivelsen skulle udarbejdes efter og følgelig var toneangivende for, hvilke spørgsmål der skulle rejses. Formålet var at sikre, at der blev reflekteret over, det man fra dette perspektiv

fandt, var de centrale spørgsmål. Beskrivelsen skulle give overblik over den aktuelle viden på området og bygge på allerede kendt materiale, primært i form af videnskabelig litteratur.

Videnskabelig litteratur

Det blev pointeret, at der ved videnskabelig litteratur forstås artikler, der er bedømt af videnskabelige eksperter og publiceret i anerkendte tidsskrifter. Dette er, inden for især det sundhedsvidenskabelige felt, men også i stigende grad inden for det humanistiske og samfundsvidenskabelige, måden hvorpå videnskabeligt arbejde bedømmes som kvalificeret.

Forudsætninger

Mine forudsætninger for at påtage mig opgaven var, at jeg har skrevet en humanistisk ph.d. afhandling (1) om unge, der er kronisk syge og derfor har et indgående kendskab til litteraturen inden for dette felt, og herudover har jeg en praksisbaggrund som sygeplejerske.

Mit konkrete kendskab til ung-til-ung var meget begrænset, men i mit arbejde med unge med sukkersyge var jeg flere gange stødt på unge, der efterlyste kontakt, vejledning og

undervisning af andre unge i samme situation. Flere af de unge i min undersøgelse fortalte i interviews, at en af hovedårsagerne til, at de f.eks. dukkede op til den undervisning de professionelle på sygehuset tilbød dem, og hvis indhold de i parentes bemærket ofte kendte på forhånd, var mødet med de andre unge.

Derfor var mit udgangspunkt i forhold til begrebet ung-til-ung positivt, om end jeg var overrasket over at høre, at det var noget man brugte i det direkte forebyggende arbejde.

Hvad er ung-til-ung for noget?

Men først måtte jeg spørge: hvad er ung-til-ung overhovedet for noget? Eller sagt på en anden måde: hvad er det, der udveksles mellem unge og på hvis og hvilket initiativ?

Ifølge Svend Lauersen og Svend Mørch (2) er ung-til-ung en meget bredt defineret og internationalt anvendt pædagogisk formidling/metode. I USA har ung-til-ung været anvendt siden 1950'erne, i England har ung-til-ung siden begyndelsen af 1980'erne været meget anvendt. Begge steder er ung-til-ung primært rettet mod, at individuelle unge påtager sig undervisende og personudviklingsorienterede opgaver over for jævnaldrende. Ung-til-ung er i disse og andre lande velorganiseret og ofte knyttet til offentlige institutioner.

I Danmark

I dag i Danmark anvendes begrebet ung-til-ung i forhold til mange og forskellige sammenhænge og aktiviteter, herunder ung-til-ung kampagner, ung-til-ung metoder og ung-til-ung pædagogik. Ung-til-ung kobles oftest til mindre grupper af unge, ikke individuelle unge som flere steder i USA. På trods af at det er det samme begreb der anvendes, dækker det altså det over forskellige aktiviteter, der er organiseret forskelligt. Nogle få projekter er selvorganiserede, det vil sige, at de unge har selv taget initiativ til at etablere og

udvikle ung-til-ung formen og indholdet, men i de fleste grupper er der dog voksne involveret, og projekterne knyttet til forskellige organisationer, for eksempel via Landsforeningen Ungdomsringen eller amternes misbrugscentre.

Den erfaringsbaserede metode

I Danmark handler ung-til-ung med andre ord om, at unge formidler deres erfaringer til andre unge, hvilket også er baggrunden for ung-til-ung i nogle sammenhænge knyttes til begrebet den erfaringsbaserede metode. I min rapport var det denne variation af ung-til-ung jeg søgte dokumentation for. Lauersen og Mørch definerer ung-til-ung som:

Den proces der udvikles når unge diskuterer et budskab, som de selv oplever som vigtigt med andre unge. Budskabet er ikke nødvendigvis i form af oplæg og dialog, men kan lige så godt være i en kreativ form, musik, digte, billeder osv (2:15).

Rollemodeller

I udlandet, specielt i USA, fremstilles de unge, der indgår i ung-til-ung aktiviteterne som en slags rollemodeller, der ikke nødvendigvis har erfaringer med det de formidler viden om. Det risikerer at medføre, at disse unge kan virke docerende eller moraliserende på andre unge og dermed få den modsatte effekt end intenderet (3, 4). Andre steder, f.eks. i Norge, er ung-til-ung organiseret omkring ungdomsafholdsforeninger (se f.eks. www.juvente.no) med et ideologisk eller religiøst grundlag.

Denne type ung-til-ung er der flere i Danmark, der tager afstand fra, herunder såvel praktikere i for eksempel Ungdomsringen og misbrugskonsulenter samt forskere i feltet, idet man mener, at såfremt ung-til-ung ikke er erfaringsbaseret, er det slet ikke ung-til-ung (2, 5).

Fortalerne

Fortalere for ung-til-ung, fremfører ofte, at dét der er vigtigst er, at ung-til-ung opleves som troværdig af modtagerne, hvilket sker i kraft af, at ”den unge formidler har et erfaringsgrundlag at tale ud fra og at han/hun er i stand til at bringe det videre til modtagerne på en troværdig og visionær måde” (6:4). Dette knyttes til en teoretisk forståelse af, at unge lytter mere til andre unge end til voksne, som de unge befinder sig i en frigørelsesproces i forhold til (7). Det antages også, at unge har fingeren mere på pulsen i forhold til, hvad der rør sig i ungdomskulturen end voksne (8,9).

Mangel på litteratur

Jeg er i gang med at søge efter videnskabelige artikler om emnet. Jeg gik systematisk til værks i litteratursøgningen og fandt, måske ikke overraskende, at det var alt for ambitiøs en målsætning vi havde sat os for.

For selvom der er masser af hits, når man f.eks. søger på ung-til-ung i søgemaskinen Google og får 114.000 hits, eller på peer to peer og får 6.910.000 hits, så indskrænkes antallet af hits, når man søger på forskellige kombinationer af søgeord i forskellige videnskabelige databaser, til et meget lille antal nye artikler, hvori en del er baseret på mere end ti år gamle studier.

Jeg blev derfor nødt til at søge bredere end på forebyggelsesfeltet, og også se på andre former for ung-til-ung. Det der dog efterhånden blev tydeligt var, at det bestemt ikke så ud til, at der var konsensus, når der blev talt om ung-til-ung, uanset hvilke betegnelser der blev anvendt.

Cost-benefit

For eksempel diskuteres ung-til-ung i den amerikanske litteratur ofte ud fra cost-benefit betragtninger, og det understreges ofte, at for de unge

der deltager aktivt har erfaringen meget stor værdi, og flere har ændret karriereplaner i retning af omsorgs og andre hjælpefag. Den type ”peer education” der her er tale om, er en voksenorganiseret og defineret opgave, hvori de unge der indgår, blev en slags formidlere af budskaber, de ikke selv har den store indflydelse på, men som de i en eller forstand tilslutter sig.

Kritik

Denne måde at opfatte og bruge ung-til-ung på, kritiseres indtrængende i andre artikler og ligger på linje med Svend Mørch og Svend Lauersen, og med psykologen Morten Nissen der herhjemme beskæftiger sig med gadeprojektet Sjakket. Fælles for dem er, at de siger, at man slet ikke kan bruge begrebet ung-til-ung i sammenhænge, hvor der ikke er tale om erfaringsbaseret udveksling unge i mellem, men at der derimod er tale om voksenmanipulation og en økonomisk eller moralsk rationalitet.

Mangel på dokumentation

Det var ikke muligt at finde den type af dokumentation som blev efterspurgt om selvorganiserede ung-til-ung projekter, bortset fra en analyse foretaget af CASA, hvor det konkluderes om ung-til-ung:

Metoden kan anvendes over for misbrugstruede unge og i det forebyggende arbejde. Det er væsentligt, at unge, der informeres gennem denne metode, selv har erfaringer med forbrug af alkohol, da metoden er mere debat- og dialogskabende end egentlig oplysende i sin karakter

I dette udsagn ligger noget for mig at se meget vigtigt nemlig, at metoden er mere debat- og dialogskabende end egentlig oplysende, for slet ikke at tale om adfærdsregulerende.

Effekten

Som en del af opgaven/skabelonen skulle jeg undersøge, hvorvidt der eksisterede en dokumentation for ung-til-ungs effekt og i så fald foretage en vurdering af dokumentationens kvalitet. Det der var karakteristisk for alle de danske beskrivelser og evalueringer, der involverer ung-til-ung i forebyggelse (ikke kun i forhold til alkohol og stoffer, men også alle andre forebyggende indsatser) var, at de var modsætningsfyldte, fordi der sjældent foreligger eller dokumenteres nogen målbar effekt for metodens forebyggende karakter i forhold til modtagergrupperne

Det der dokumenteres, er først og fremmest en effekt i forhold til de unge, der involveres som formidlere i ung-til-ung projekterne forstået på den måde, at dem der informerer om de pågældende emner får mere viden og øget bevidsthed om det emne/problem, de formidler.

Gadepulsen

Et eksempel på dette er projektet Gadepulsen, hvorom der i evalueringen, udført af Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt arbejde med unge (UFC), skrives:

Den misbrugsforebyggende virkning må også være åbenbar – i hvert fald for de unge, som blev arrangører af diskoteksfesterne. Men om gæsterne har været på vej ud i et misbrug eller har fået ændret deres rusmiddelvaner, kan man kun gisne om – belæg for at udtale sig med sikker viden er der ikke grundlag for her (8:106).

Uklart billede

På grund af det forholdsvis uklare billede jeg fik på mine søgninger efter videnskabelig dokumentation, tog jeg kontakt til den europæiske organisation Europeer, der repræsenterer ung-til-ung projekter i ti europæiske lande og blandt andet

er økonomisk støttet af Europakommissionen. Her beskrev koordinatoren af organisationen manglen på videnskabeligt baseret dokumentation som ”a hot topic”. Kontakt til organisationens akademiske medarbejder gav heller ikke noget brugbart udbytte. En lignende kontakt med den amerikanske organisation (Association of Peer Helpers) resulterede i en enkelt henvisning til en artikel (10) publiceret i organisationens eget tidsskrift.

To fløje

Ved al den tilgængelige litteratur fandt jeg, at der tegner der sig to ”hoved fløje”: de der er ubetingede fortalere, og de der er skeptiske, herunder nogle enkelte der er direkte negative og ikke anbefaler ung-til-ung.

De ubestridte fortalere for ung-til-ung fremhæver ofte modtagernes positive holdninger til ung-til-ung som et væsentligt succeskriterium, ung-til-ung er sjovere, mere vedkommende og de unge er i det hele taget overvejende positive over for ung-til-ung. Det antages, at den formidlingsform de unge leverer, er mere tidssvarende end voksnes, fordi de unge selv er unge og har tingene tæt inde på livet. Det antages også ofte, at de voksne formidler mere tørt og kedeligt og at de ikke skaber rum for dialog. Når ung-til-ung diskuteres i disse sammenhænge, understreges nytteværdien og vigtigheden af at anvende standarder og gennemarbejdede programmer, for at sikre effektive resultater, og at det ofte skyldes mangel på disse, når undersøgelser eller forskning ikke påviser nogen effekt (9).

Uklare kriterier

De der er kritiske på grund af manglen på videnskabelig dokumentation (3,11,12), peger på det problematiske i sammenligningsgrundlaget for de forskellige ung-til-ung programmer. Interventionerne er ofte meget forskellige (12) idet såvel de unge formidlere, som modtagerne af budskaberne, har forskellig alder, køn, etnisk og

socioøkonomisk baggrund. Endvidere er der ofte meget uklare succeskriterier for ung-til-ung. Ofte baseres "resultaterne" på selvrapporterede forandringer i holdninger og adfærd, og sjældent på langtidstudier, der følger op på og undersøger dette.

Ideen om ung-til-ung spredtes ofte via netværk og kollegaer, der syntes det er en god ide og som herefter anvender tidligere anvendte projekter som modeller. Et projekts succes anvendes som validering i forhold til oprettelsen af nye projekter (10,11), hvilket kan være problematisk, fordi det ofte drejer sig om interne evalueringer udført af projektets egne folk, der kan have svært ved at forholde sig kritisk til deres egne "Darlings".

Er unge bedre formidlere?

Ifølge anerkendte forebyggelsesforskere som Botvin og Griffin (4) er der endvidere ringe bevisførelse for, at unge er bedre formidlere end voksne/professionelle, og at dette kan knyttes til, at de unge ofte formidler budskaber, der er udviklet af voksne, der i sidste ende har ansvaret for programmerne. Andre (13,14) er mere positive, og tolker den foreliggende komparative evidens på området som hældende i retning af, at de unge er mindst lige så effektive formidlere som voksne, men også de maner til forsigtighed på grund af de analytiske og metodologiske problemer, der betyder at forskningen ikke giver et entydigt svar.

De der er mest kritiske over for manglen på dokumentation af ung-til-ung (f.eks. 3) peger på, at ung-til-ung kan anvendes manipulerende, med et økonomisk rationale og hviler på et ideologisk grundlag, der tenderer noget religiøst og at manglen på evaluering og forskning betyder, at dette kommer til at stå i vejen for en egentlig undersøgelse af metodens potentialer.

Morten Nissen (5) skriver:

Det er meget moderne at inddrage de unge i misbrugsforebyggelse; det

kaldes ung-til-ung-princippet. Jeg tror det er en god vej at gå, men det er nok på sin plads at understrege, at man må tage skridtet fuldt ud. Alt for ofte er der efter min mening tale om at de unge bliver gidsler i en slags organiseret skinhellighed.

Evidens og kritiske bemærkninger

Den videnskabelige evidens for dokumentationen af ung-til-ung som pædagogisk metode i forebyggelsesarbejdet må betegnes som modsætningsfyldt. Dette skyldtes først og fremmest følgende forhold:

- 1) Sammenligningsgrundlaget er kompliceret på grund af de forskellige interventioners diversitet
- 2) Projekternes "succeskriterier" er ofte uklare
- 3) Ung-til-ung projekter formidler ofte voksnes budskaber
- 4) Resultaterne af ung-til-ung interventionerne baseres ofte på selvrapporterede ændringer
- 5) Evalueringsprojekterne er ofte kortvarige
- 6) Den eneste klare evidens er effekten på de unge formidlere
- 7) Der savnes grundige sammenlignende forskningsprojekter mellem ung-til-ung formidlere og voksne.

Det bør her understreges, at det forhold, at der savner dokumentation for metoden *ikke* er det samme som, at metoden ikke virker eller har tilvejebragt væsentlige bidrag til det forebyggende arbejde med unge. Det betyder først og fremmest, at der *mangler* den type dokumentation rapportens rekvirenter har efterlyst, og det rejser også spørgsmålet, om det overhovedet er relevant at efterspørge denne type af dokumentation og endelig, hvorvidt det sundhedsvidenskabelige

paradigmes krav til videnskabelighed og evidens vil være i stand til at indfange og dokumentere noget så komplekst som en erfaringsbaseret metode.

Virker ung-til-ung?

Spørgsmålet om hvorvidt ung-til-ung ”virker” lader vi hænge lidt i luften men læs her, hvad en ung fyr fra et tidligere forskningsprojekt (1), Max, fortalte om mødet med både voksne professionelle, der underviste ”traditionelt” og med andre unge på en diabetesskole:

Det med at være sammen med andre, det tror jeg er helt afgørende.

Det duer bare ikke at man bare sidder og hører efter hvad de [voksne/professionelle] siger derinde...det er lidt gammeldags.

Nej jeg kan ikke rigtig huske så meget, men informationen den skal man bare have, det er ikke personligt. Det er hurtigt ind ad det ene øre, og ud af det andet. Hvis man ikke passer på. Måske kunne man lave noget gruppearbejde...have hinanden...bruge hinanden... som kontaktpersoner måske?

Jeg går på biblioteket. Derfor vidste jeg meget allerede inden jeg kom på skolen.

Det jeg fik af vide på skolen, var ikke noget revolutionerende. Det jeg mest bed mig mærke i, det var en ung knægt der havde haft det i mange år.

Sådan noget lærer jeg faktisk mere af, end en der står ved en tavle. Jo, det var de andre jeg lærte mest af. (Max)

Ung-til-ung er et meget udbredt og differentieret fænomen, som mange praktikere af erfaring ved er godt – spørgsmålet er, om det ikke er på tide, at vi herhjemme sætter fokus på, hvordan vi bedre kan forske i det.

Bibi Hølge-Hazelton, post.doc. stipendiat ved Institut X, Roskilde Universitetscenter, er tilknyttet Center for Ungdomsforskning.

Referenceliste

- 1) Hølge-Hazelton, Bibi (2003). Diabetes - en skole for livet. Roskilde Universitetsforlag
- 2) Lauresen Svend og Mørch Sven.(1998) Ung-til-ung som pædagogisk metode. Ungdomsringen
- 3) Frankham Jo. Peer education: The unauthorised version. I: British Educational Research Journal, april 98, Vol. 24 Issue 2.
- 4) Botvin, G. J., & Griffin, K. W. Drug abuse prevention curricula in schools. In Z. Sloboda & W. J. Bukoski (Eds.), Handbook of Drug Abuse Prevention: Theory, Science, and Practice (pp. 45-74). New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, 2002.
- 5) Nissen Morten. (2000) Oplysning, forebyggelse og misbrug og det levende gode. Nordiske Udkast 29, 61-85
- 6) Brinkman Birgit Sprogøe mfl. (2001)Ung til ung i Dansk perspektiv. Et forsøg på begrebsafklaring og operationalisering af begrebet. A&N-Forum i Danmark (UPUBLICERET)
- 7) Dittmar Craig A. Handwerk Julie. The health advocates: a peer education program. Wellness Perspectives. Spring 91. Vol.7 Issue 3
- 8) Gade Nielsen Jimmie mfl. (2002) Gadepulsen. Tidligere rødders sociale arbejde med unge. UFC unge.

9) Black, David R.; Tobler, Nancy S. et al. Peer helping/involvement: An efficacious way to meet the challenge of reducing alcohol, tobacco, and other drug use among youth? I: Journal of School Health, Mar 98, Vol. 68 Issue 3

10) Hagemann Helle . Unge med et stort forbrug af alkohol og unge potentielle misbrugere - en evaluering af initiativer under Alkohol-lokalpuljen.. CASA. Kan læses på http://www.sst.dk/faglige_omr/sundhed/Alkohol/Ungem_alkohol/index.html

11) Parkin Steve & McKeganey Neil. The Rise and Rise of Peer Education Approaches. I: Drugs:education, prevention and policy, Vol. 7, No. 3. 2000

12) Lindsey Billie J. Peer education: A viewpoint and critique. Journal of American College Health, Jan 97, Vol. 45 Issue 4

13) Mellanby J.B. Rees, Tripp J.H. Peer-led and adult-led school health education: a critical review of available and comparative research. Health Education Research, Theory and Practice, vol. 15 no. 5 2000 p 533-545

14) Cuijpers Pim. Peer-led and adult-led school drug prevention: A meta-analytic comparison. I: Journal of Drug Education, 2002; Vol 32(2):107-119

Links

www.ungdomsringen.dk

http://www.sst.dk/faglige_omr/sundhed/Alkohol/Ungem_alkohol/index.html

www.vildelaererprocesser.dk

www.mindblow.dk

www.europeer.lu.se

www.peerhelping.org

www.juvente.no

Mål og indhold skal være tydeligt

Af Jimmie Gade Nielsen

Jimmie Gade Nielsen beskriver såvel fordelene som ulemperne ved at anvende ung-til-ung som metode i ungdomsarbejdet. Han diskuterer bl.a. de risici, man skal være opmærksom på, og betoner vigtigheden af planlægning og afgrænsning af de unges formidlers rolle og ansvar over for opgaven.

Der er mange fordele ved ung-til-ung rådgivning eller formidling, men der er også begrænsninger og risiko for misbrug af de unge. Derfor er det meget vigtigt, at indhold og mål for ung-til-ung arbejdet eller indsatsen er grundigt gennemtænkt og tydeliggjort for de unge formidlere eller rådgivere, inden ung-til-ung iværksættes i praksis.

Ung-til-ung kan opleves i forskellige former og sammenhænge. Der kan være tale om ung-til-ung-rådgivning, hvor unge rådgiver andre unge om individuelle personlige spørgsmål og problemstillinger; f.eks. i en direkte kontakt eller i form af en telefon- eller netrådgivning. Eller der kan være tale om ung-til-ung oplysning eller formidling, hvor unge oplyser og informerer andre unge

om generelle ungdomsaktuelle temaer eller problemstillinger; f.eks. politiske emner, sex, alkohol eller andre rusmidler eller stimulerende stoffer som f.eks. hash eller ecstasy. Den form for oplysning og formidling sker oftest i større grupper på temadage eller konferencer.

Ung-til-ung i socialt arbejde

Ung-til-ung bliver også anvendt i socialt arbejde, hvor opsøgende unge skaber kontakter mellem institutioner og unge med sociale problemer, der har behov for støtte, men som er ukendte for de professionelle socialarbejdere. Det kan f.eks. være tilfældet i socialpædagogiske projekter, hvor unge, som allerede har kendskab til og er en del af projektet, skaber kontakt til andre unge, som kan have gavn af den støtte og de aktiviteter, som projektet kan tilbyde.

Troværdige og indlevende

Fordelen ved ung-til-ung er, at de unge rådgivere og formidlere ofte har et godt indblik i de problemer og spørgsmål, som generelt er aktuelle og vedkommende for andre unge på deres egen alder eller lidt yngre.

De unge rådgivere og formidlere forstår og

taler de unges sprog og har nemmere ved at sætte sig i deres sted og forstå de unges situation, ligesom de også ofte har gode forslag til, hvad det er for en professionel støtte eller vejledning, som unge kan have behov for. Måske fordi de selv har stået med de samme problemer. Rådgivningen eller erfaringsformidlingen fremstår som meget troværdig og realistisk for de unge, når den fremføres af andre unge, som selv har haft problemerne inde på livet.

Rekruttering vigtig

I en samfundsudvikling hvor forandringerne sker hurtigt, og hvor nye spørgsmål og problemer blandt unge løbende dukker op, er det derfor nødvendigt, at der hele tiden rekrutteres nye unge som formidlere og rådgivere, når der arbejdes med ung-til-ung. I nogle tilfælde sker det, at unge på 24-25 år oplever, at de er blevet for gamle til at kunne forstå eller kende til nogle af de problemer, som er aktuelle for unge på 16-18 år. Det har f.eks. været tilfældet omkring misbrugsproblemer, hvor der er dukket nye rusmidler eller stoffer/piller op i nogle ungdomsmiljøer.

Unge giver også udtryk for, at de ofte føler sig mere sikre på, at de kan forblive anonyme, hvis de henvender sig til andre unge, frem for at snakke med en professionel socialarbejder eller ungerådgiver – selvom de godt ved, at der også eksisterer mulighed for anonym voksenrådgivning.

Anonymitet

Muligheden for at være anonym er ofte vigtig for unge, når de f.eks. henvender sig til en ung-til-ung rådgivning enten personligt eller via telefon. Unge i mindre lokalsamfund giver f.eks. ofte udtryk for, at de godt kunne tænke sig en mulighed for ung-til-ung rådgivning, men de understreger samtidig, at de ikke vil benytte et sådant tilbud i deres eget lokalområde, men gerne i den nærmeste større by. Det vil give dem en større sikkerhed for anonymitet. F.eks. gav nogle unge

på en ungdomskonference i en københavnsk forstadskommune udtryk for et ønske om at bruge en ung-til-ung rådgivning, men mange af de unge tilkendegav, at de ville foretrække at benytte en sådan rådgivning i København frem for i lokalområdet, fordi de følte, at de ikke i tilstrækkelig grad kunne sikres anonymitet i en lokal ung-til-ung rådgivning.

Grænser og kontakter

Ved brugen af ung-til-ung rådgivning er det vigtigt, at de rådgivende unge gøres meget klart, hvad deres opgave er, og ikke mindst, hvad deres opgave ikke er. Mål og indhold skal snakkes igennem med de unge rådgivere, før et sådant tilbud igangsættes. F.eks. er det vigtigt, at det gøres klart for de unge, hvor grænsen for deres funktion går, og hvornår deres opgave ophører. Derfor er det også vigtigt, at de rådgivende unge har kontakter til professionelle socialarbejdere sådan, at de har mulighed for at henvise unge videre hertil, hvis de finder det aktuelt, og hvis de unge, der kommer til rådgivningen, har et ønske om at benytte et sådant professionelt tilbud.

Kontaktskabere

Ung-til-ung kan også bruges til at skabe kontakt mellem f.eks. en ungdomsklub eller et andet tilbud til unge, som ikke allerede benytter tilbudet eller kommer i ungdomsklubben. Eller unge kan bruges som informanter eller kontaktskabere til andre unge i forbindelse med ungdomsarrangementer i en kommune. I nogle kommuner har man også benyttet ung-til-ung i forbindelse med udarbejdelsen af en kommunal ungdomspolitik. Her har unge, der f.eks. har været aktive i et ungdomsråd eller et ungdomshus, været brugt som kontaktskabere og formidlere til en bred gruppe af unge i kommunen, sådan at input og forslag til den kommunale ungdomspolitik er kommet fra en så bred gruppe af kommunens unge som muligt.

Ung-til-ung som gademedarbejdere

Også i arbejdet med marginaliserede unge er der eksempler på anvendelsen af ung-til-ung, hvor unge har været ansat som unge ”gademedarbejdere” og kontaktskabere til grupper af unge eller enkelte unge, som socialarbejdere og socialpædagogiske medarbejdere ikke har haft mulighed for at få kontakt til.

De unge kontaktskabere har været en slags ”gademedarbejdere” eller opsøgende ”ungemedarbejdere”, hvis opgave har været at forsøge at skabe en førstegangskontakt til grupper af marginaliserede eller socialt truede eller belastede unge. Den form for ung-til-ung har bl.a. været benyttet af projektet *Gadepulsen* på Indre Nørrebro i København.

Styrken ved denne brug af ung-til-ung er, at de opsøgende unge har mulighed for at få kontakt til marginaliserede unge, som de etablerede tilbud og socialarbejdere ikke har haft mulighed for at få kontakt til. De marginaliserede unge har ofte et negativt billede af det etablerede system og dets institutioner og tilbud, fordi de har en oplevelse af, at de tidligere er blevet svigtet af disse tilbud, og de føler ikke altid, at de er blevet respekteret af de professionelle socialarbejdere. Derfor er de ofte som udgangspunkt kritiske og tilbageholdne med at ville benytte de eksisterende tilbud. Brugen af unge kontaktskabere, som kender de unges miljøer, kan være en måde at skabe eller genskabe en førstehåndskontakt mellem de marginaliserede unge og de kommunale fritidstilbud eller støtte- og rådgivningstilbud.

Planlægning central

For at undgå risikoen for, at de opsøgende unge bliver betragtede som ”stikkere” af de marginaliserede unge, er det vigtigt, at deres opgaver og funktion diskuteres og tilrettelægges ordentligt.

Funktionen som ung ”gademedarbejder” er ofte en svær balancegang, hvor den opsøgende unge på en og samme tid ofte er udsendt fra og repræsenterer en etableret institution samtidig

med, at den opsøgende unge skal fungere som de unges talerør ind i det etablerede system. Det er en hårfin balancegang, hvor de opsøgende enten bliver beskyldt af det etablerede system for at være ven med de unge, eller de risikerer at blive beskyldt af de marginaliserede unge for at være stikkere for en institution eller for den offentlige forvaltning – eller endnu værre – politiet.

Men hvis det etablerede offentlige system og dets institutioner kan acceptere de unge opsøgendes rolle, og de kan se hvilke fordele, der ligger i at anvende de unge som kontaktskabere, så kan ung-til-ung være en brugbar vej, hvorved de eksisterende støtte- og hjælpetilbud kan få en førstegangskontakt til socialt belastede eller marginaliserede unge.

Ung-til-ung som kontaktskabere

De opsøgende unge har ikke hverken kvalifikationer eller kompetencer til på længere sigt at kunne hjælpe de socialt belastede unge. Derfor er det bl.a. vigtigt, at de opsøgende unge har mulighed for og kan henvise de unge til brugbare vejlednings- og rådgivningstilbud, som er aktuelle for den enkelte unge, der skabes kontakt til på gadeplan.

Fordelen ved at bruge de unge som opsøgende kontaktskabere er, at de endnu ikke er og opleves som en etableret del af det offentlige system, og at de heller ikke tænker som og har det samme (negative) syn på de socialt belastede unge, som systemets repræsentanter kan have.

Unge som politiske læremestre

Ung-til-ung er også blevet praktiseret i forbindelse med f.eks. arbejdet i ungdomsråd og unges deltagelse i lokalpolitiske spørgsmål og processer.

Indholdet af ung-til-ung har her været, at unge, der allerede i en periode har været aktive i f.eks. et ungdomsråd, og dermed kan erfarer med f.eks. forhandlinger og dialog med de lokale politikere og møder med den lokale forvalt-

ning, lære nye unge op i forhold til at kunne overskue og forstå f.eks. de lokalpolitiske beslutningsprocedurer og arbejdsgangene i den kommunale forvaltning.

Arbejdet kan også bestå i, at unge fra ungdomsrådet, der allerede har etableret kontakter til nogle af de kommunale politikere, tager nye unge med til møderne med politikere, og dermed overleverer deres kontakter til fremtidens unge sådan, at de unges politiske netværk og indflydelse holdes ved lige.

Konkrete værktøjer nødvendige

Man kunne måske foranlediges til at tro, at en sådan overlevering sker naturligt, når de unge mødes i skolen og på uddannelsesinstitutioner eller i fritidslivet. Erfaringerne fra de kommuner, hvor man har arbejdet med ungdomspolitik og inddragelsen af unge i politiske beslutningsprocesser, har dog vist, at de unge efterspørger kon-

krete værktøjer til, hvordan de kan strukturere og organisere formidlingen af erfaringer og læring fra ung-til-ung.

Jimmie Gade Nielsen, Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge.

Litteratur

”Veje til en ungdomspolitik, et inspirationskatalog om kommuners arbejde med ungdomspolitik”. Af Jimmie Gade Nielsen og Gitte Klitgaard, Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge. Udgivet af Undervisningsministeriet og Socialministeriet 2002.

”Gadepulsen – tidligere rødders sociale arbejde med unge”. Udgivet af Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge og Københavns Kommune, Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen.

Muligheder og begrænsninger i unges selvorganisering

Af Michael Voss

Større frihed til selvorganisering kan bidrage til at tiltrække og fastholde unge i foreningsarbejdet. Især hvis foreningerne bryder med den traditionelle formelle og hierarkiske struktur. Det er en af Jens Christian Niensens og Andy Højholdts konklusioner på deres to-årige forskningsprojekt "Nye tider – nye foreningsformer". Projektet, som blev gennemført i samarbejde med Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), Danske Gymnastik og Idrætsforeninger (DGI) og Dansk Idræts-Forbund (DIF) resulterede bl.a. i bogen "Ungdom og Foreningsliv – Demokrati, Fællesskab & Læreprocesser", der udkommer i slutningen af marts 2004 på Roskilde Universitetsforlag.

Jens Christian Nielsen er forskningsadjunkt og ansat på CeFU som projektleder og forskningskoordinator. Andy Højholdt er forskningsassistent sammesteds.

I dette interview fortæller Jens Christian Nielsen, hvad undersøgelsen viser om ung-til-ung metoden.

En kristen ungdomsgruppe i Vestjylland, tilknyttet KFUM/K, er en af de foreninger, som Jens Christian Nielsen og Andy Højholdt går tæt på med kvalitative interviews og deltagerobservation i forbindelse med foreningsmøder.

"Her tjener det to adskilte formål, at de unge mødes i deres eget rum.

For det første bruger de samværet til at styrke sig selv og deres sociale integration i andre sammenhænge, de indgår i.

Som aktive og troende kristne oplever de at være anderledes i f.eks. skolen, gymnasiet og kæresteforhold, men gennem samværet og diskussionerne i ungdomsgruppen bliver de bedre og stærkere til at håndtere det at være anderledes.

Samtidig møder de stærke og strenge krav fra det voksne kristne miljø, som er indremissionsk. Krav til, hvordan de skal leve deres liv og til, hvor stor en indsats de bør lægge i foreningen. Men ved at være en adskilt og forholdsvis selvorganiserende gruppe kan de få et frirum fra det kristne voksenliv, og ungdomsgruppen blev derfor også brugt til biografbesøg, rulleskøjte-ture og andre ikke specielt kristne aktiviteter."

Selvorganisering

I foreningsverdenen er diskussionerne om unge meget problemfokuserede: Hvordan løser vi problemet med at tiltrække og fastholde unge? Hvordan sikrer vi de unge indflydelse uden at udvande foreningens grundlag? Og hvordan får vi de unge til at påtage sig lederopgaver og ansvar i foreningerne?

Nogle ser en løsning i at lade de unge bestemme mere selv og lade dem organisere aktiviteterne selv.

”Selvorganisering er ikke noget colombus-æg, men nok en forudsætning for at få unge til at involvere sig i foreningsliv,” mener Jens Christian Nielsen og henviser til en oplevelse i Skjern Idrætsforening, hvor et hold unge gymnaster havde problemer med at finde en erfaren træner:

”De unge besluttede så selv at stå for træningen, og det endte med, at de foretrak denne løsning. Ganske vist blev de ikke trænet på så højt et niveau, men det sociale fællesskab blev meget bedre.”

Et andet eksempel ligger endnu fjernere fra de unge kristne vestjydskers miljø:

”Råstov Roskilde er et ungdoms- og musikmiljø. Foreningen er skabt til at administrere fordelingen af øvelokaler til unge amatørbands, og det er de unge selv, som organiserer det.

Efterhånden er det også blevet et sted, hvor man kan få kontakt til andre bands og udveksle ideer og erfaringer. Der er skabt et socialt netværk for unge musikere, hvor de også får kontakt til de mere voksne musikmiljøer i byen som spillestedet Gimle, Roskilde Festivalen og Roskilde Fonden, der støtter ungdomsaktiviteter økonomisk.”

Frirum

Selv når en forening eksperimenterer med helt uformelle organiseringsformer, dukker behovet for frirum til unge op:

”I Vesterbro Rulleskøjteforening er der ingen obligatoriske ugentlige træningsaftener.

Rulleskøjteforeningen har ikke engang et klubhus. Den er primært organiseret via foreningens website, hvor medlemmer kan invitere til og organisere aktiviteter, som man kan melde sig til med e-mail eller bare ved at møde op.

Men også her har de yngre medlemmer fundet sammen i særlige ungdomsgrupper. Den store medlemsgruppe spænder fra de ”ældre unge” i midten af tyverne, især studerende, og op til 40-års alderen, der mødes og løber på rulleskøjter i det korrekte udstyr. (De har få helt unge medlemmer fordi de helt unge mellem 13-18 år hellere vil mødes uden for de institutionaliserede foreningsrammer i deres egne grupper omkring skateboardbaner, hvor de kan være endnu mere uformelt sammen med deres sprog og i eget hverdagstøj.”

Selv en helt traditionelt og meget hierarkisk forening som Brøndby IF forsøger sig med selvstændige ungdomsgrupper, men kun til de sociale aktiviteter, der er perifere i forhold til hovedformålet: fodboldspillet. Ungdomsgruppen tager sig af trivselsaktiviteter:

”Det er en meget voksenstyret ungdomsgruppe, hvor man dårligt kan tale om selvorganisering. De unge er udvalgt af de voksne. Der sidder voksne observatører, der reelt bestemmer en del. Og selve fodboldtræningen er 100 % træner/voksenstyret.”

Lagdelling blandt de unge

Men det er ikke kun BIF, som bryder med den fuldstændig rene ung-til-ung metode. I alle typer foreninger foregår der en voksenpåvirkning af de unges holdninger og aktiviteter. Ofte fungerer de ældste i ungdomsgrupperne som en slags transmissionsbælte fra voksne til unge.

”Det var tydeligt i KFUM/K gruppen, at de ældste unge formidlede voksenpåvirkningen med forslag om flere bibelmøder, mere udadvendte missionslignende aktiviteter og fastholdelse af de værdier og holdninger, som Indre Mission står for.

Også i Råstof Roskilde har de ældste unge en særlig rolle. Foreningens form og opgaver kræver ikke så meget ledelsesarbejde, men den lille ledergruppe, der trods alt er, består især af de ældste i foreningen.

Det er dem, som har kontakt til det voksne musikmiljø i byen. De repræsenterer et element af professionalisme, formidler erfaringer med demo-CD'er og kontakt til spillesteder og skaffer de unge bands koncerter. Denne gruppe i foreningen har en stor – naturlig – autoritet på grund af deres viden og erfaring.

I den forstand oplever man aldrig den fuldstændige ligeberettigede ung-til-ung model. Der er altid nogle unge med flere ressourcer, som vil mere og videre. Faktisk kan man sige, at de mere selvorganiserende foreningsformer især appellerer til de ressourcestærke unge. Selvorganisering kræver mere kapacitet. Traditionelle voksestyrede foreninger som BIF tiltrækker og kan rumme mindre ressourcestærke unge, fordi der ikke kræves så meget selvstændigt initiativ.

Kravet om tilstedeværelse af ressourcestærke unge i det selvorganiserede ungdomsarbejde giver problemer for foreninger i små byer og i provinsen. Her er der nemlig en tydelig tendens til, at disse unge forlader lokalområdet og søger til uddannelsesstederne i de store byer.”

Begrænsninger for selvorganisering

Det er ikke kun de unges ressourcer, som sætter grænserne for, hvor meget frirum og selvstændighed unge får i foreningslivet.

”Mange voksne tøver med at uddelegere ansvar. Begrundelsen er ofte, at foreningen har et ansvar for de under-18-årige, men det er også et spørgsmål om, at de føler deres position truet og udfordret. Især i de holdningsprægede foreninger frygter de voksne, at de unge vil bruge selvstændigheden til at udvande eller ændre foreningens værdier.

Jeg tror, at de voksne må give slip og lade de unge styre mere selv, hvis de ønsker at tiltrække unge til deres foreninger. Hvis de også vil fastholde dem i foreningen og motivere dem til at påtage sig lederopgaver, må de se på hele foreningens funktion.

F.eks. må der være plads til at medlemmerne – og lederne – er aktive på forskellige niveauer. I Skjern oplevede vi f.eks. en ung kvindelig træner, som ikke havde tid til at fortsætte. Det mødte hun ingen forståelse for, men tværtimod stærke bebrejdelser, og det får hende næppe til at vende tilbage, hvis hun igen får overskud til det.

Mere flade foreningsstrukturer gør det også nemmere for unge at påvirke beslutningerne. Skal de først vente til den årlige generalforsamling og måske oven i købet lade sig vælge til en bestyrelse eller et udvalg for at få et forslag igennem, så falder de fra.

I de nye foreninger som Vesterbro Rulle-skøjteforening og Råstof Roskilde er vejen til beslutningerne meget kortere. Her kan man gå direkte til de ”naturlige ledere” med forslag, som kræver økonomisk støtte.

Heller ikke det er selvfølgelig uproblematisk. De flade strukturer risikerer at blive udemokratiske, fordi de reelle ledere ikke er valgte, eller fordi ledere med stor autoritet træffer beslutninger uden et demokratisk mandat.”

Michael Voss er freelancejournalist og skriver jævnligt i *Ungdomsforskning*

Læs mere

Bogen ”Ungdom & Foreningsliv – Demokrati, Fællesskab – Læreprocesser” af Jens Christian Nielsen, Andy Højholdt og Birgitte Simonsen, udkommer på Roskilde Universitetsforlag i slutningen af marts 2004.

Tavle-terror på den fede måde

- et nærbillede af en ung-til-ung vejledning

Af Claus Tonsberg

En af Claus Tonsbergs centrale pointer er, at unge påvirker andre unge – og at man igennem ung-til-ung kan systematisere og målrette denne påvirkning – både set fra de unges synsvinkel og fra afsenderens perspektiv, i dette tilfælde Københavns Kommunes ungdomsvejledning. Denne indflydelse giver dog samtidig de unge vejledere et stort ansvar, som det er væsentligt at støtte op omkring, hvis ung-til-ung skal fungere.

”Ung-til-ung vejlederne gav mig et indblik i en masse forskellige uddannelser – også nogle som jeg slet ikke havde tænkt på kunne være spændende. Men efter at de har været på besøg, er jeg blevet endnu mere sikker på, at det er Hhx jeg vil ind på.”

Rasmus (folkeskoleelev)

”Jeg vil meget gerne på SoSu skolen, men mine forældre synes ikke, at det er en god ide. I dag

har jeg talt med en pige fra Ung-til-Ung Vejledningen, som fortalte om SoSu. Nu har jeg fået et godt indblik og en masse gode argumenter, som jeg tror vil overbevise mine forældre.”

Lubna (folkeskoleelev)

Det er mandag morgen midt i december – klokken er 9.30 og det ringer ud fra en sjov og noget alternativ time. Rasmus, Lubna og resten af 9. U på den lokale folkeskole har netop haft besøg af tre ung-til-ung vejledere fra Ung-til-Ung Vejledningen i Københavns Kommune. Selvom der er blevet grinnet, drukket cola og snakket i munden på hinanden, går eleverne derfra med værdifulde informationer – for det handler om ung-til-ung formidling i øjenhøjde!

Ung-til-ung om ungdomsuddannelser

Siden ung-til-ung metoden første gang så sit lys i slutningen af 1980'erne, har den været anvendt i en lang række forbindelser, og har således udviklet sig fra at være en tilgang på eksperimentelt niveau, til at være en decideret konstruktiv

pædagogisk metode. Fælles for de mange tiltag og initiativer er, at de sætter fokus på ungdomsrelaterede problemstillinger, unges deltagelse i demokratiske beslutningsprocesser og unges udvikling. Ung-til-ung kan således ses som en ny pædagogisk tilgang, som er med til at præge ungdomsarbejdet.

Center for Vejledning

I Københavns Kommune har Center for Vejledning (under Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen) valgt at anvende ung-til-ung metoden i forbindelse med et projekt om vejledning af unge omkring valg af ungdomsuddannelser. Ung-til-Ung Vejledningen har siden 1998 været et fast tilbud til 9. og 10. klasserne på de københavnske folke-, privat- og ungdomsskoler. Ordningen er siden hen udvidet til også at gælde 7. og 8. klasserne. Ung-til-Ung Vejledningen har som formål at tilbyde elever mellem 15 og 19 år en supplerende vejledning med særligt fokus på at:

- Kvalificere unges uddannelsesvalg, så flere unge motiveres til uddannelse, og færre vælger forkert.
- Bidrage til en langsigtet holdningsændring – og dermed gøre det mere naturligt for unge selv at opsøge information om uddannelse.
- Modarbejde marginalisering af tosprogede unge i det danske uddannelsessystem.
- Hjælpe unge – uanset etnisk baggrund – til at få et større og mere nuanceret kendskab til forskellige uddannelser.

Unge påvirker andre unge, og den påvirkning har ung-til-ung metoden sat i system, og dermed gjort konstruktiv. Dette betyder imidlertid, at der påhviler ung-til-ung vejlederne et stort ansvar, som de kun kan efterleve ved at være meget

bevidste om, hvad der bliver sagt og hvordan det siges.

Skolebesøg

Til hvert skolebesøg deltager 3-4 ung-til-ung vejledere fra forskellige ungdomsuddannelser. Banen kridtes op ved at læreren – til elevernes store begejstring – venligt bliver ”smidt ud” af lokalet. Herefter går de første 45 minutter går med tavle-terror på den fede måde – dvs. ung-til-ung vejledningen ønsker at give de unge bedre redskaber til selv at vælge deres uddannelsesvej. De sætter tanker i gang hos de unge om uddannelse, og de informerer om de enkelte ungdomsuddannelser.

Ansvarliggørelse af de unge

Samtidigt skal det være klart for eleverne, at valget af ungdomsuddannelse kun kan træffes af dem selv ud fra deres egne interesser, ønsker og forudsætninger. Ung-til-ung’erne giver ikke eleverne konkrete råd om, hvilken uddannelse det er bedst at vælge. Ung-til-Ung Vejledningen bygger på ligeværdig og fordomsfri samtale mellem unge om uddannelse. Ung-til-ung’erne har respekt for de mange forskellige idéer eleverne har om deres uddannelse, og de taler loyalt om alle ungdomsuddannelser, der kan vælges mellem efter folkeskolen.

Dét de voksne ikke ved

Ung-til-Ung Vejledningen tager spørgsmål op, som det er svært at tale med voksne om; Hvor svære er lektierne? Hvordan er lærerne? Er der gode fester? Hvordan er stemningen på skolen? Er der flest piger eller drenge? Hvordan virker gruppearbejdet? Får jeg mon nogen venner? Hvad skal jeg bruge min studievejleder til? Kan jeg overhovedet have et liv ved siden af skolen? Er fagene spændende? Ung-til-ung’erne taler også om nogle af de følelser, som kommer med

at tage springet fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse; Kan jeg klare det? Hvad hvis nu jeg vælger forkert? De tager udgangspunkt i deres personlige erfaringer, når de starter en samtale om uddannelse. De skaber en uformel stemning i klassen, og der tales et ungt sprog, som de unge forstår. Da Ung-til-ung'erne selv går på ungdomsuddannelserne, kan de desuden give et aktuelt indtryk af, hvordan forholdene er.

I de sidste 45 minutter opdeler ung-til-ung'erne klassen i mindre grupper alt efter, hvilken uddannelse de gerne vil høre nærmere om. Hermed får eleverne mulighed for at stille de pinlige spørgsmål om uddannelse, som resten af klassen ikke må overhøre.

Eksperimenterende, men bevidst pædagogik

Ung-til-Ung Vejledningen i København startede oprindeligt op med tilbudstænkning som grundprincip. Derfor mener jeg, at det må være Ung-til-Ung Vejledningens fornemmeste opgave at basere sin pædagogik på dynamik og situationsfornemmelse således, at man til enhver tid kan afpasse vejledningen for dermed at kunne møde eleverne der, hvor eleverne befinder sig. Derfor dyrkes den eksperimenterende del helt bevidst i Ung-til-Ung Vejledningen, hvilket betyder, at der er plads til aktiviteter, der slår helt fejl. I forsøget på at retfærdiggøre ung-til-ung som en anerkendt værktøj, analyseres alle erfaringer for at identificere de pædagogiske refleksioner og udviklinger, der kan medvirke til at udlede pædagogiske teoretiske referencerammer for vores vejledning.

Etableringen af en troværdig identitet er særligt vigtigt for os, idet denne er med til at vække elevernes nysgerrighed og dermed deres motivation til aktivt at deltage i skolebesøget. Hvorvidt aktiviteterne bliver succesfulde eller ej, afhænger således i høj grad af vores profil, men også af vores synlighed i lokalsamfundet – jo mere vi er forankrede i de unges bevidsthed som værende

informativ på en sjov og konstruktiv måde, jo mere aktive oplever vi, at eleverne er.

Ung-til-ung'erne som målgruppe

Udover vores primære målgruppe er der ingen tvivl om, at der ligger et pædagogisk arbejde for ledelsen af Ung-til-Ung Vejledningen i at involvere og motivere ung-til-ung vejledere – den personlige udvikling internt i projektet har altså en bevidst plads og sker i forbindelse med tilrettelæggelsen, driften og evalueringen af informationsopgaverne.

Argumentet for at blive ung-til-ung vejleder er for en stor del af de unge, at de selv kunne have brugt dette tilbud, da de stod i valgsituationen – arbejdet bliver derfor særligt vedkommende for dem. Ung-til-ung vejlederne udtrykker stor begejstring ved at kunne deltage aktivt i diskussioner på et ansvarligt niveau sammen med fagfolk inden for uddannelsessystemet, og derigennem indgå i perspektivrige relationer. Ung-til-ung'erne giver også udtryk for, at de qua deres arbejde får indblik i og indflydelse på forhold i det at bedrive projektarbejde. Endvidere peger flere på, at de har opnået en personlig udvikling, hvor en større selvtillid har bidraget til, at de nu kan klare flere nye situationer. Endeligt er det ganske tankevækkende, at flere af ung-til-ung vejlederne efter de har afsluttet deres ungdomsuddannelse – og dermed er færdige i Ung-til-Ung Vejledningen – har tilbudt deres hjælp uden betaling.

En ekstra indsats

Det er min helt klare opfattelse, at ved at give de unge ansvar og ved at inddrage dem i alle projektarbejdets faser, skaber jeg en projektejer-skabsfølelse hos dem – en følelse, som jeg appellerer til i de situationer, hvor der skal ydes en ekstra indsats.

Denne følelse skabes blandt andet ved at give dem en række spændende og meningsfyldte

opgaver, hvor ansvaret tydeliggøres – fx har de unge således været med til at udvikle vores nye hjemmeside (www.kk.dk/ungtilung), de har etableret kontakt til forskellige ungdomsblade og skrevet artikler til dem, de har deltaget i tre radio-programmer omkring uddannelse, og så har de deltaget i diverse møder, kurser og internationale konferencer med henblik på at viderefordre erfaringer. Dermed kan demokrati og deltagelse tydeligt defineres, og jeg oplever, at netop disse elementer er med til at sikre en høj succes i vejledningen.

Muligheder og begrænsninger i ung-til-ung

I Ung-til-Ung Vejledningens første år måtte ledelsen af Ung-til-Ung Vejledningen flere gange understrege over for det etablerende vejledningssystem, at vi blot er et supplement, der udelukkende fokuserer på de bløde værdier.

Styrken i ung-til-ung ligger i, at ung-til-ung'erne generelt er bedre til at skabe dialog og debat med jævnaldrende unge om de bløde værdier end voksne. De unge tænker, taler og forstår hinanden hurtigere og har dermed andre forudsætninger (læs: gode forudsætninger) for at skabe en god dialog. Det er vores erfaring, at metoden i særlig høj grad er anvendelig i arbejdet med tosprogede unge, da netop disse unge i udpræget grad mangler positive rollemodeller.

Derfor er op mod halvdelen af de ansatte ung-til-ung vejledere tosprogede, som alle har oplevet uddannelsessystemet positivt såvel som negativt på egen krop. Derfor er den flerkulturelle baggrund og erfaring en efterspurgt kompetence hos os.

Naturligvis betyder dette ikke, at voksne kan undværes – de har blot en anden rolle, og bringes denne kombination i spil, må det nødvendigvis resultere i en mere nuanceret vejledning af eleverne. Begrænsningerne i ung-til-ung ligger i, at de unge helt overtager den voksnes rolle. Ung-til-ung vejlederne er gode, fordi deres dialog

med eleverne er unik, og dette vil forsvinde, hvis de unge påtager sig en bedrevidende og undervisende rolle – dermed ville de påtage sig en autoritet, eleverne godt ved, at de ikke har.

Ung-til-ung rykker

Ifølge sagens natur er det svært at måle helt specifikt, hvor meget ung-til-ung rykker ved de unge, idet vores tilbud skal ses i forhold til de vejledningstilbud, som eleverne i øvrigt bliver mødt med, startende meget tidligt i deres skoleforløb.

Men resultater fra en tidligere spørgeskemaundersøgelse, samt de foreløbige resultater fra en netop igangsat undersøgelse, viser at eleverne oplever besøget fra Ung-til-Ung Vejledningen som positivt og konstruktivt. De får mulighed for at snakke med unge om forhold og følelser, som de ikke umiddelbart har lyst til at konfrontere en voksen med. De mener endvidere, at de får en mere nuanceret forståelse for, hvad et valg af uddannelse indebærer, samt hvad forskellen er mellem at være elev på en folkeskole og være studerende på en ungdomsuddannelse.

Pædagogisk indsats skal målrettes

Men Ung-til-Ung Vejledningen rykker kun i det omfang den pædagogiske indsats er særlig målrettet, afklaret og diskuterende. Målet må være at flytte fokus fra informationsopgaven til selve det bagvedliggende pædagogiske idegrundlag – dette sker naturligvis i tæt dialog med ung-til-ung vejlederne. Selvom Ung-til-Ung Vejledningen er et tilbud, tænkes der ikke i kvantitet – altså at succes af indsatsen måles i, hvor mange gange ung-til-ung'erne er på skolebesøg, hvor mange spørgsmål der stilles osv.

Netop fordi vi er bevidste om, hvad baggrunden er for den ung-til-ung indsats vi står overfor – det være sig deltagelse i radioprogrammer, uddannelsesudstillinger eller konferencer – risikerer vi ikke at manipulere med de unge til

for eksempel at vælge bestemte uddannelser. Ung-til-Ung Vejledningen rykker, fordi vi ganske enkelt møder eleverne på deres præmisser – heri ligger der kvalitet for os.

Udfordringer og refleksioner

Vores erfaringer viser, at der næppe kan herske tvivl om hvorvidt Ung-til-Ung Vejledningen fungerer eller ej. Ung-til-ung sætter i høj grad de unges liv og kvalificering i centrum, og dialogen unge imellem tager udgangspunkt i de unges egen arena med vedkommende temaer som omdrejningspunkt. Udover at arbejde pædagogisk med ung-til-ung, åbner metoden også op for spændende perspektiver for at udvikle helt andre samarbejdsformer mellem unge.

Således har Center for Vejledning i fasen med at etablere et ”Åbent Vejledningscenter” primært gjort brug af unge fra tekniske skoler

og TAMU i bygningsarbejdet – dvs. unge bygger for unge. Endvidere arbejdes der også med ideen om, at ung-til-ung vejlederne skal have vagter i ”det åbne vejledningscenter”, hvor de i tæt samspil med de professionelle vejledere, skal give den bedst mulige vejledning til de unge. Endeligt arbejdes der med andre ideer, hvor unge udgør bindeleddet mellem voksne/systemet og så elever/unge. For de unge kan, hvis de unge får lov!

For yderligere oplysninger – kontakt:

Center for Vejledning
Korsgade 30
2200 København N
Att.: Ung til Ung Vejledningen v. Claus Tonsberg
Tlf.: 39207500
Email: ct@suv.dk
Website: www.kk.dk/ungtilung

Ung-til-ung i Ventilen

Af Lisbet Castberg Thuesen

I artiklen giver Lisbet Castberg Thuesen, som er forkvinde for foreningen "Ventilen" sit perspektiv på ung-til-ung som værktøj til at få ensomme unge ud af deres isolation. Dermed bliver ung-til-ung i Ventilen et værktøj, som hjælper de unge til at tage kontrol over deres eget liv og de udfordringer det måtte indeholde. Artiklen præsenterer et hands-on perspektiv på ung-til-ung og de udfordringer metoden konkret har.

Ventilen er en social frivillig organisation, der støtter stille ensomme unge mellem 15 og 25 år. Ventilen har seks mødesteder i større byer i Danmark. Mødestederne ledes af frivillige unge mellem 18 og 30 år. I mødestedet handler det om socialt samvær omkring samtaler og aktiviteter som madlavning, biografture, eller rejser til andre steder i Danmark.

Mange unge har gennem tiden været en del af Ventilen – enten som frivillige eller som brugere af mødestederne. Med baggrund i historier fra de unge og mine egne erfaringer fra arbejdet i Ventilen vil jeg give et billede af, hvordan vores værdi og metodegrundlag fungerer i Ventilen.

Ventilen bygger på værdier og metoder om ung-til-ung og hjælp til selvhjælp. Baggrunden for vores værdsætning af netop de værdier og hvordan det foregår i praksis beror på de vilkår, vi har erfaring med, at unge lever under i dag.

Vigtigst er, at alle der arbejder og bruger Ventilen er unge. Og fælles for alle unge er, at de skal lære at navigere i ungdomslivet – både i forhold til samfundet, til sig selv og især hinanden.

Navigation i ungdomslivet

Mange unge har i dag en central og aktiv rolle i planlægningen af deres eget liv. Unge har derfor et stort ansvar for selv at skabe deres liv, og det opleves ofte som et stort pres. Et pres, som både kommer fra omgivelserne og fra de forventninger, den enkelte unge har til sig selv.

Jeg har valgt at fokusere på tre vilkår, jeg har erfaring med, spiller en særlig rolle for de unge. Den ene er de *relationsskift* unge gennemgår. Det andet er den *selektionsproces* de unge er tvunget til konstant at forholde sig til. Det tredje er de *krav* unge står overfor.

Relationsskiftene

Unge skifter social sammenhæng mange gange i

løbet af en dag. Det kan være mellem bolig, skole, sport, klub, butikker, andres bolig... Det kræver at den unge hele tiden skal forholde sig til både steder og mennesker, som indgår i disse sammenhænge. Og dem skal de kunne navigere og skifte imellem. Skiftene kan forekomme hurtige og venskaber og fællesskaber etableres ikke som en naturlig del. Etableres der alligevel fællesskaber og venskaber, kan de være utrolig svære at stabilisere.

Selektionsprocessen

Unge har ofte mange muligheder og står over for at træffe en del valg. Valg som handler om uddannelse, kærlighedsliv, udseende etc. Ulempen er, at selektionsprocessen i sig selv kan være uoverskuelig og kaotisk og ofte føler unge sig alene med det.

Kravene

Nogle af de krav unge oplever i dag er, at de skal

være: ansvarsfulde, initiativrige og kreative, refleksive, selvsikre, socialt ressourcestærke og kompetente, fleksible, gode til at formidle og forhandle. Det kan virke som om, at idealet er at være perfekt og det kan være utrolig svært at leve op til... måske i virkeligheden umuligt.

Ligeværdighed

Hvordan er det muligt at navigere under disse vilkår? Hvordan håndterer de unge disse problemstillinger i Ventilen? De unge i Ventilen lever alle med førnævnte vilkår. Det at vide, at andre unge oplever det samme som en selv, giver et naturligt fællesskab og en nødvendig ligeværdighed, som Ventilen vægter i arbejdet med ung-til-ung. Det gør samtidig, at alle har nemmere ved at sætte sig i de andres sted. Alle har eksempelvis oplevet at føle sig ensom i en kortere eller længere periode.

Det vigtigste i Ventilen er at betragte alle unge som lige værdige og undgå at placere den, der har problemer i en klientrolle og hjælperen i

Ventilen

Ventilen Danmark er en social frivillig organisation.

Ventilen er mødesteder for stille ensomme unge mellem 15 - 25 år

Stiftet: 1999, bygget på Ventilen København der startede i 1993

Mødesteder: Aalborg, Esbjerg, København, Odense, Roskilde og Århus. Har typisk åben 1-2 gange om ugen.

Priser og anerkendelser: Børnesagsprisen fra Børnesagens Fællesråd 2001, Aalborghus' Y's Men's Club's Børne- og Ungdomspris 2003, Feminas Kvindepris 1999.

Finansiering: Folketingets satspuljemidler, Dansk Ungdoms Fællesråd, private fonde, donationer og kommunerne. Ventilen har ingen tilknytning til religion, partipolitik eller lignende.

en ekspertrolle. Herved får brugeren ansvaret for løsning af egne problemer.

De frivillige unge

I arbejdet som frivillig har det ligeledes stor betydning, at der udelukkende er unge i Ventilen. Der er ikke nogen, der er meget erfarne eller bebrejdede – det handler for alle om at udøve "rollen som sig selv".

Der er ingen, der dømmes andre på, hvordan de gør. Alle kan debattere med og ingen er eksperter eller professionelle. Alle er på den måde lige stillede og har stor indflydelse på og ansvar for eget arbejde, hvilket gør det attraktivt for mange unge at arbejde frivilligt i organisationen i mange år.

Værdier i Ventilen

I Ventilen værdsætter vi værdier som solidaritet, demokrati, selvstændighed, tolerance, rummelighed og fællesskab. Værdier, som vi bygger metoderne ung-til-ung og hjælp til selvhjælp op omkring. Det handler om at respektere det enkelte individ, dets valg og ressourcer – eller med andre ord at tage udgangspunkt i det enkelte menneske, der hvor det er lige nu.

Ånden

Værdierne kommer i særlig grad til udtryk i ånden – Ventil-ånden. Den har hersket i organisationen siden dens spæde start for 10 år siden. Når frivillige starter i Ventilen bliver de undervist og indsluset i de værdier og metoder, som er kernen i Ventilen. Det er ikke blot et frivilligt arbejde – det er en livsholdning – et menneskesyn, som deles af alle i Ventilen. Det er ofte blevet nævnt som Ventil-ånden. Ofte noget uforklarligt. Men det er en ånd, der holder sammen. Man kunne sammenligne det med et "familiebånd". For mange både frivillige og brugere kan Ventilen skabe rammen om dette familie-agtige fællesskab.

Ånden skaber dermed en grundtanke og et familiebånd, som uanset uenigheder vil være den bærende kraft.

Metoderne

I Ventilen arbejder vi efter metoderne ung-til-ung og hjælp til selvhjælp med to primære formål: Det ene er at forebygge og løse unges problemer. Problemer af eksistentiel karakter – med de udfordringer og kriser livet indebærer. Det andet er at gøre brug af unges ressourcer og medmenneskelige kompetencer.

Ung til ung

Ung-til-ung er en metode, som skal gøre unge bedre til at tackle de udfordringer, de står overfor. Det være sig med hensyn til de mange relationsskift og valg de skal tage og forholde til, samt de høje krav de står overfor.

Det sociale prøverum

I Ventilens mødested diskuteres emner, der optager brugerne og de frivillige. De udveksler og debatterer erfaringer med andre unge. På den måde har de mulighed for at sætte ord på tanker og drømme og samtidig hjælpe hinanden til få struktur på disse. Det kan gøre selektionsprocessen enklere.

Mange unge bruger deres kammerater til at diskutere egne tanker om livet og deres fælles liv, deres drømme for fremtiden og deres tanker om, hvordan de vil opfylde de drømme, men de unge brugere af Ventilen har ikke et sådant netværk. I Ventilen kan de prøve kræfter med alle de ting i en tryk atmosfære. Jeg kalder det for et *prøverum*.

De unge diskuterer også værdier, normer og regler, de synes der skal gælde for mødestedet og aktiviteterne. Ung-til-ung i Ventilen er derfor en hjælp til bedre at kunne orientere sig i ungdomslivet udenfor. På den måde finder de unge

ud af, at andre unge også oplever de store krav, og at alle har problemer med at indfri dem.

Skabelse af rum for eget ansvar

Ung-til-ung kan være med til at lære unge at håndtere det at skulle være selv-ansvarlig. Med andre ord handler ung-til-ung om at lære at forme egen virkelighed både individuelt og i fællesskab.

De frivillige tager ansvaret for at skabe et rum, hvori de unge brugere kan øve sig.

Der er fem hovedpointer i ung-til-ung i Ventilen, som også indgår i den undervisning nye frivillige gennemgår. Som frivillig er det vigtigt:

- 1) At være åben og betragte brugerne som ligeværdige
- 2) Ikke at være ekspert på andres liv og respektere andres meninger
- 3) Ikke at være bange for sine mening, men heller ikke have patent på "den eneste sandhed"
- 4) At tage initiativ til debat, men ikke holde et foredrag
- 5) Være fleksibel og give plads til at tingene kan gøres på andre måder

Hjælp til selvhjælp

Det grundlæggende i hjælp til selvhjælp er troen på, at den, der skal have hjælp, selv kan løse sine problemer og også er den bedste til det. Og at hvert menneske er fuld af ressourcer og muligheder. Det de skal have hjælp til, er at finde disse ressourcer frem, tro på at det nytter at bruge og støtte til at bruge dem.

De unge hjælper hinanden med at hjælpe sig selv

I Ventilen har både brugerne og de frivillige en vigtig funktion i forhold til hjælp til selvhjælp. Brugere kan indbyrdes samles om fælles

problemstillinger og dermed være med til at give hinanden den oplevelse af, at de ikke er alene med deres problem. Det er med til afdræmmisere problemet for den enkelte. Brugere kan fungere som netværk for hinanden både i Ventilens regi, men også uden for Ventilen.

Brugere kan give hinanden meget, men fæles for dem er, at de alle er i en vanskelig situation og har derfor ikke altid overskud til at støtte de andre brugere og har svært ved at rumme hinandens problemer. Det er bl.a. her de frivillige kommer ind, fordi de gerne skulle have det overskud til at rumme brugernes problemer, fordi de frivillige ikke selv står i en så vanskelig situation, som de unge brugere gør.

De frivillige hjælper de unge til at hjælpe sig selv

Som frivillig er det vigtigt over for brugerne at være tilstede som et menneske, der har tid, lyst og engagement – altså at være et stabilt netværk og at hjælpe dem til at få overblik over deres problem og finde alternative løsningsstrategier og opmuntre dem til initiativ og handling. Når vi arbejder udfra hjælp til selvhjælp skal vi ikke være eksperter i løsning af problemer, men mere en ekspert i "fødselshjælp", som indebærer at være den lyttende, den spørgende og den udfordrende.

I hjælp til selvhjælp vægter vi at den frivillige:

- Støtter den enkelte i at tage ansvar for løsning af egne problemer
- Lytter
- Hjælper til at skabe overblik over problemet
- Anerkender den enkeltes problem
- Kan opmuntre til initiativ

Konklusion

Jeg mener, at det er alle unges ret at have et fællesskab med jævnaldrende. Det at blive anerkendt for, hvem man er og have nogen at dele

sjove oplevelser sammen med, er en mennesket. Det er bare ikke noget, der altid opstår naturligt. Ung-til-ung som metode til løsning og forebyggelse af ungdomslivsproblemer er meget givtig. Vi er med til her og nu at give unge en værdi og en tilkendegivelse af, at de ikke kun er et problem, men også et menneske med en masse ressourcer. Med hjælp til selvhjælp løser de unge selv problemerne og det giver dem en tro på sig selv og deres evner. Det giver i det lange løb mere selvtillid og selvværd til at tackle de mange krav, overskue og vælge i mulighedslandet, samt opbygge nære stabile fællesskaber. Ung-til-ung er samtidig en udnyttelse af de unges

ressourcer i dag. Mange unge har et stort hjerte og et værdigrundlag, som svarer til Ventilens. De vil gerne både selv være en del af et fællesskab og gøre noget for andre – og de gør det gerne frivilligt.

Lisbet Castberg Thuesen, Forkvinde for Ventilen Danmark

Kontakt Ventilen Danmark

70 208 308

www.ventilen.dk

info@ventilen.dk

Portræt af de frivillige

Alder: 18-30 år.

Kvalifikationer: Initiativ, modenhed, indlevelsessevner, tid, overskud og engagement.

Uddannelse: Må ikke have en formel behandlerbaggrund som for eksempel psykolog, socialrådgiver eller lignende.

Udvælgelse: Sker gennem intensive samtaler, grundkursus og tre måneders prøveperiode.

Uddannelse: Ventilen Danmark udbyder gratis kurser for alle frivillige. Desuden er det obligatorisk for alle frivillige at deltage i supervision ved faguddannede psykologer månedligt.

Opgaver: Drive mødestedet og formidle kendskabet til Ventilen og ensomhedsproblemerne.

Antal frivillige: ca.60 frivillige i mødestederne. ca.15 frivillige i organisatorisk landsdækkende arbejde.

Praktiske erfaringer med brug af ung-til-ung

Af Christoffer Erichsen

I artiklen fortæller Christoffer Erichsen om hans personlige erfaringer med ung-til-ung i forskellige sammenhænge. Han har bl.a. været med til danne foreningen "Stop Volden" og arbejder nu som koordinator for ung-til-ung gruppen "Bagmændene". Begge steder har værktøjet været ung-til-ung. Han beskriver bl.a. hvad han ser som "essensen" af ung-til-ung, og hvorfor me-toden er effektiv til at involvere og påvirke unge samt de problemer der kan være ved at organisere en indsats omkring ung-til-ung.

Denne artikel er ikke et produkt af en videnskabelig tilgang, men derimod et forsøg på at synliggøre mine personlige erfaringer og overvejelser omkring brugen af ung-til-ung metoden (peer group education). Jeg har siden 1993 gjort brug af ung-til-ung metoden i forbindelse med volds og misbrugs forebyggende arbejde, med og for andre unge mennesker. Dette i Foreningen Stop Volden 1993-2000, og siden i forbindelse

med ung-til-ung gruppen "Bagmændene", som jeg er ansat til at støtte og koordinere.

Stop Volden

Stop Volden var kendetegnet ved at være et autonomt ung-til-ung initiativ, som jeg var med til at etablere sammen med fem andre unge københavnere i alderen 16–24 år. Når vi havde brug for støtte og vejledning fra voksne, gik vi til støtforeningen "Ung 94", der blev organiseret af fagfolk på det pædagogiske område. Vi kæmpede konstant for projektets overlevelse og udvidelse. Stop Volden var vores ansvar på godt og på ondt. Dette medførte blandt andet, at vi fik etableret eget kontor, oprettet aktiveringspladser og senere lønnede stillinger. "Stop Volden sparkede røv" i den forstand, at vores troværdighed i forbindelse med foredrag, aktiviteter og kampagner var høj blandt unge.

Troværdighed

I forbindelse med en evaluering af de oplysende og debatskabende foredrag om vold, vurderede ca. 80 % af de adspurgte skoleelever, at de unge

fra Stop Volden, var mere troværdige end diverse undervisningsmaterialer, politi eller lærere. Ikke sjældent var lærere og pædagoger nærmest jaloux over, at vi kunne skabe en så god debat og dialog, især med rødderne nede på bagerstærække.

Ingen tvivl om effekten

Vi var derfor ikke i tvivl om metodens effekt og følte, at resultaterne talte for sig selv. Der var på det tidspunkt ikke nogle offentlige initiativer på voldsområdet, der kunne måle sig med Stop Voldens troværdighed eller omfang af aktiviteter. Stop Volden gennemførte to landskampagner, afholdt 50 "fredelige fester" og støttekoncerter, events på festivaler, udgav undervisningsmaterialer til alle folkeskoler i Danmark, deltog i internationale samarbejder, gav interviews til TV, radio og trykt presse. Omkring 30.000 unge meldte sig som medlemmer i foreningen, som havde endte med at have lokalafdelinger i syv danske byer og i Grønland.

Dødsstødet til foreningens arbejde kom, langsomt men sikkert, i forbindelse med en fireårig finanslovsbevilling. Det naturlige behov for kontrol med brugen af de offentlige midler og foreningens aktiviteter blev afgørende. Man kunne jo ikke have en løs kanon på dækket, som det blev sagt. Det var ikke ond vilje, men forandringsprocessen endte med at tage pusten fra os i den aktive gruppe af unge. Vi besluttede derfor i år 2000, at vi hellere ville lukke foreningen, end at gå på kompromis med de grundlæggende principper.

Stort udbytte

For den aktive gruppe i Stop Volden var det en læreplads, der i høj grad udviklede vores kompetencer og identitet. Vi begyndte som rødder og kom ud som erfarne projektmagere. Heri ligger en væsentlig pointe omkring den hidtil eneste videnskabeligt dokumenterede effekt af ung-til-ung

metoden, nemlig at den aktive gruppe får et stort personligt og fagligt udbytte.

Bagmændene

Siden 2001 har jeg været ansat som vejleder og koordinator i behandlingstilbudet Stof Rådgivningen, der henvender sig til unge med misbrug. Min opgave var og er, at samle og støtte en gruppe unge i en ung-til-ung organisering med fokus på rusmidler og afhængighed. Ung-til-ung gruppen, der kalder sig "Bagmændene", tæller pt. 40 unge og består af henholdsvis stoffri og aktive misbrugende unge i alderen 16-25 år. Gruppen har til formål at virke som et nyt socialt netværk for unge, der er på vej ud af misbrug, så målgruppen er primært andre unge i misbrug i modsætning til Stop Volden, der ville inddrage så mange unge som muligt i problematikken. Gruppen har selv defineret sig og sine spilleregler. Man må ikke være stofpåvirket eller besidde rusmidler i gruppen.

Behandlerne i Stof Rådgivningen henviser til ung-til-ung gruppen Bagmændene og omvendt. Hver tirsdag arrangerer gruppen en middag i lånte lokaler på Nørrebro ligesom, der bliver afviklet stoffri byture og andre aktiviteter. De unge er utroligt gode til at "netværke", og støtte hinanden med sms'er, råd og vejledning, hjælp med job, bolig situation mv.

Bagmændene eksisterer på et meget spinkelt økonomisk grundlag, men har via fundraising og håndsækninger skaffet midler til bl.a. at gennemføre en EU ungdomsudveksling i sommeren 2003. Blandt de resursestærke stoffri unge bliver der afholdt projektmøder, hvor strategier og planer udvikles og aftales. Enkelte af disse unge tager ud på skoler og til forældreaftener, og afholder debat og foredrags arrangementer.

De unge i Bagmændene har i 2002 produceret og afviklet kampagnen "Banen", der henvendte sig til unge brugere af kokain og amfetamin i nattelivet, med råd om faresignaler og handlemuligheder. I erkendelsen af at fordømmelse af

misbrug og misbrugerne ikke var vejen frem, blev den skadesreducerende tilgang valgt. Via en flabet udformning (bl.a. løbesedler der ligner sammenrullede pengesedler, som i miljøet bruges til at sniffe med) og et direkte sprogbrug, lykkedes det at komme i dialog med unge stofbrugere i de svært tilgængelige miljøer. Anden del af kampagnen "Kan du selv finde ud" fokuserede på at motivere unge til at tage det svære skridt til gå i behandling. Kampagnen var finansieret og udviklet i samarbejde med Embedslæge Institutionen for København og Frederiksberg Kommuner, samt med Københavns Kommunes Sundheds Forvaltning. Kommunikation og grafisk udformning blev lavet i samarbejde med reklamebureauet Republica, og teksterne blev rettet af Stof Rådgivningen, så de unge ikke videregav faktisk forkerte råd. I 2003 modtog kampagnen "Banen" reklamebranchens pris "Sølvkorn" i kategorien guerilla marketing.

I hvilke forskellige rammer indgår ung-til-ung?

Ung-til-ung metoden bruges ofte i et forsøg på at opnå en bedre og mere effektiv oplysning, forebyggelse eller indsats omkring tabuiserede emner. Dog ses metoden også brugt omkring bredere temaer i ungdomslivet. Ung-til-ung foregår typisk i foredrags og debat situationer, der i sig selv er mere interessante end almindelig skolegang.

Hvem benytter sig af metoden og med hvilket formål?

Hovedparten af de ung-til-ung projekter, jeg kender til, har været initieret af professionelle voksne i offentlige institutioner eller private velgørende organisationer.

Et stigende antal private firmaer og organisationer benytter sig også af ung-til-ung metoden med profit for øje. En række ungdomsblade, festarrangører og rejsebureauer har unge

"repræsentanter" på uddannelsessteder. De voksne benytter eller udnytter de unges troværdighed og lokalkendskab. Her er det et spørgsmål om etik, hvor langt de skal have lov at gå før institutioner og samfundet, skal sætte grænser.

Ligeledes kan ung-til-ung processer også finde sted mere uorganiseret i diverse ungdoms arenaer, hvor unge deler erfaringer, udveksler holdninger, diskuterer værdier, moral og "god opførelse". Disse processer ses bl.a. i de mange virtuelle miljøer på nettet, i hip hop miljøet, på skateboard ramper, blandt graffitimalere eller i grupper af unge i det kriminelle miljø.

Hvad er "det aktive stof" i ung-til-ung metoden?

Alderen kan være en markør, der åbner op for dialogen og mindsker tabuerne. Unge forventer, at andre unge, i kraft af deres alder, har ligestillede eller relevante erfaringsverdener. I modsætning til voksne, der let opfattes som "talende ned" til unge.

Men hvornår er man ung, og hvornår holder man op med at være det? Ungdommen er jo som bekendt et begreb i forandring. Kan en ungdommelig tilgang eller forståelse have en ligeså god barrierenedbrydende effekt som den biologiske alder i sig selv? Nogle unge, f.eks. elevrådsformænd og politisk aktive, lyder mere voksne og tørre end min far på 60...

Unge fokus er anderledes

Belastede unge oplever måske i særlig grad, at fornuftige professionelle voksne har ambitioner på deres vegne. "Vi ved, hvad der er godt for dig", er det subtile budskab. Oplevelsen af ikke at kunne leve op til eller kunne genkende sig selv i de voksne, bliver let til et modsætningsforhold. Voksne taler ofte ud fra et teoretisk, distanceret og samfundsorienteret synspunkt. De unge har typisk et mere individuelt fokus: "Hvad betyder det for mig, og hvad kan jeg bruge det til?".

Mine erfaringer siger mig at mere erfarne og ældre unge til de lidt yngre unge fungerer bedst. Både på grund af at ældre unge lettere bliver forbilleder for de yngre, men også fordi den korte afstand til det tidspunkt hvor erfaringerne er gjort, giver mulighed for en moden refleksion uden at det bliver til en distance. Ofte oplever unge at de ældre unge ikke gider dem, respekterer dem eller direkte fortier alt det interessante. Når ældre unge endelige tager yngre unge alvorligt, opstår der en meget åben dialog hvor de yngre gerne vil vise sig modne og værdige at tale med.

Sproget

Sproget og måden budskabet er blevet leveret på, er afgørende for, om det lykkes at fænge og fastholde uimponerede og medievanter unge. Unge leger med og udvikler sproget hele tiden. Derfor kan namedropping (af bands, computerspil & tøjmærker.), og brug af nye slangudtryk, være med til at skabe et fælles indforstået rum.

Erfaringerne

Der er i tiden, om vi kan lide det eller ej, et særlig fokus på ægte oplevede erfaringer og følelser f.eks. i "reality-tv". Dette bliver nemt en modsætning til traditionel teori, faktaviden og ekspertudsagn. Igen og igen får Bagmændenes foredragsholdere at vide "at det du fortæller er troværdigt, fordi det kommer fra en, der har prøvet det på egen krop". Ville en uerfaren ung kunne nå "rødderne" med budskaber om vold eller rusmidler?

Det er fra andre sammenhænge kendt, at lige børn leger bedst, f.eks. i selvhjælpsgrupper og lign. Den fælles forudgående erfaringsramme gør, at vi mennesker føler, at vi har noget eller måske meget til fælles. Når man ser på de unge i Bagmændene, er følelsen af at have misbrugserfaringerne til fælles, dét der gør, at de unge tør finde frem til de generelle ting, som de enten kan have tilfælles eller til forskel.

Voksen skepsis

Der er en del professionelle, der har givet udtryk for skepsis omkring ung-til-ung. En del af bekymringen omkring ung-til-ung metoden hænger muligvis sammen med den manglende viden og erfaring på området.

Er det nu det eneste lyksaliggørende at sende unge ud og tale med andre unge? Er det en ansvarsforflygtigelse fra de voksnes side? Mister vi voksne dermed kontrollen med de unge? Risikerer vi, at de unge kommunikerer, for os, "forkerte" budskaber? Er der ikke en fare for, at tilhørerne opfatter en tidligere misbruger som et forbillede, og dermed nedtoner det risikable ved at tage stoffer?

Jo. Der er bestemt risici forbundet med metoden, og netop derfor er det vigtigt at forholde sig aktivt til disse. Det er ikke nok at bruge metoden. Det skal som så meget andet også gøres forsvarligt.

Ved vi nok?

Jeg læste undersøgelsen "Ung til ung som forebyggende metode" som Bibi Hølge-Hazelton (CeFU) har udarbejdet for Sundhedsstyrelsen. Det fremgår bl.a. af rapporten, at der er et meget smalt videnskabeligt grundlag at analysere udfra. Der er derfor et stort behov for at få defineret metoden og skabt sammenlignelighed i evalueringer af ung-til-ung indsatser med henblik på yderligere forskning. Jeg deltog i CeFUs meget interessante temadag om ung-til-ung metoden. Her konstaterede jeg, hvor varierende de deltagendes opfattelse og brug af ung-til-ung metoden var. Altså kan vi ikke tale om én form for ung-til-ung metode, men flere. Vi praktikere, der igangsætter eller understøtter ung-til-ung unge, har endnu ingen vejledning at slå op i eller eksperter at konsultere. Netop derfor er det essentielt, at vi får større viden på området.

Spænding – den gode historie

Mange eks-heroinmisbrugere og tørlagte

alkoholikere holder foredrag om deres liv og afhængighed. Ofte er de meget marginaliserede og hærgede i deres fremtoning. De er sjældent under 30 år. De kan ofte fastholde de unge tilhørere med utrolige og følelsesladede historier. Spørgsmålet er blot, om tilhørerne relaterer til eks-misbrugeren; om de overvejer egne valgmuligheder og holdninger i forhold til rusmidler. De unge sidder desværre for ofte tilbage med oplevelsen ”sådan ender jeg aldrig – han var da langt ude”. Efter min mening kan et sådant oplæg i bedste fald være fordomsnedbrydende, i værste fald god underholdning.

Den effektive ung til ung

Troværdigheden er et nøgleord i min forklaring af ung-til-ung metoden. Kombinationen af de rette erfaringer, den rette alder og den rette måde at kommunikere på, åbner kanalerne og mindsker barriererne.

Dernæst er det jo ikke uden betydning, hvad der foregår i den kommunikation. Hvilke budskaber bliver videregivet, og hvilke konsekvenser kan de have for tilhørere og aktive ung-til-ung unge. Her melder spørgsmålet sig: Hvad skal de aktive unge kunne, og hvordan skal de forberedes?

Hvad skal formidles?

Bibi Hølge-Hazelton nævner, i den tidligere nævnte undersøgelse, risikoen for at erfaringerne med rusmidler bliver forældede inden ung-til-ung’erne når ud på skolerne. Dertil må jeg sige, at det generelle mønster med hensyn til, hvilke illegale rusmidler der er de foretrukne blandt unge, ikke har ændret sig voldsomt de sidste 5-10 år, blot andelen af unge der prøver dem. Dernæst mener jeg, at den væsentligste del af et vel-fungerende ung-til-ung foredrag handler om identitet og grundlæggende følelser – ikke om at videregive faktuel oplysning. Langt hen ad vejen handler ung-til-ung om unges værdioverførsel til andre unge.

Efterspørgslen på ung-til-ung passer utrolig godt ind i det vakuum som tabet af de traditionelle autoriteter, har medført. Hvis flere unge ikke retter sig efter fars formaninger, lærernes advarsler og lovens bogstav – hvad stiller vi så i stedet?

Hvad skal de unge formidlere kunne?

De skal først og fremmest være robuste og afklarede nok til at turde tale med fremmede mennesker om deres liv og problemer. De skal evne at formidle på en måde, der er sammenhængende og fængende nok til at fastholde tilhørernes opmærksomhed. De skal kunne tage ansvar for dialogen ved at styre spørgsmål og evt. urolige elementer i publikum. De skal kende deres egne grænser – er der visse ting, de ikke vil dele med andre eller ikke har en holdning til? De skal efter min mening også være i stand til at inddrage publikums erfaringer og holdninger, så det ikke bliver en enetale om deres liv. Erfaringer og holdningsmæssige pointer skal hænge sammen, hvis tilhørerne skal kunne finde en brugsværdi i det fortalte.

Hvilke svagheder har metoden?

Ungerådgivninger og telefonlinjer gør brug af ung-til-ung metoden. Her mener jeg, at det er særligt vigtigt at være opmærksom på, at de aktive unge ikke får en ”behandler” status eller oplever et for stort ansvar for andres problemer. Netop her melder behovet sig for den professionelle voksne. Mange unge vil gerne tale om dem selv, men har de altid godt af det? Har publikum? Ung-til-ung foredrag skulle jo helst ikke blive terapi for foredragsholderen på publikums bekostning...

Frivilligt arbejde

Unge valg af og engagement i fritidsaktiviteter kan jo være meget flygtigt. Derfor risikerer

ung-til-ung projekter at miste gode kræfter kort tid efter, at de er kørt i stilling med kursus etc. Det bliver dermed vigtigt, at den aktive gruppe af unge oplever sammenhold, succesoplevelser og status i forbindelse med deres frivillige tidsforbrug. Da der ofte er tale om lidt ældre unge, der arbejder, studerer, har fester og kærester at passe, kan det i visse tilfælde komme på tale at kompensere eller betale for den brugte tid.

Det er blevet påpeget, at der kan være en risiko for, at man fra offentlig side af økonomiske hensyn vil udnytte unge, der i sparetider frivilligt vil formidle. Det er bekymrende, hvis man tror, at ung-til-ung dialog kan stå alene, som den eneste forebyggende indsats. Der er stadig brug for ansvarlige voksne med holdninger, livserfaring og viden.

Hvad kræver metoden af professionelle voksne?

En del professionelle voksne giver udtryk for holdningen: ”Hvis de unge skal lave det hele, hvad skal vi så lave?” Ung-til-ung aktiviteter bryder med den traditionelle voksen-organiserede ungdomsaktivitet og ungdomskulturelle ramme i institutionerne.

Min kollega speciallæge i psykiatri Henrik Rindom (Stof Rådgivningen) har i den forbindelse skrevet: ”Ved etablering af et ung-til-ung

tilbud er det helt afgørende, om de ansvarlige myndigheder er villige til at give de unge det fulde ansvar også økonomisk. Ikke dermed sagt, at man ikke kan indgå et samarbejde med de unge om at løse konkrete praktiske opgaver som f.eks. styring af økonomien. Gennem ansvaret for projektet giver man dermed mulighed for, at det ungdommelige vanvid får mulighed for at udfolde sig på godt og ondt.”

Det er påfaldende, hvor fornuftige de unge er, når man som voksen væbner sig med tålmodighed, propper hænderne i lommen, og udskifter sine fordomme med nysgerrighed og tillid.

Inden man iværksætter noget ung-til-ung i sin institution eller projekt, er det vigtigt at overveje: Med hvilket formål? For hvem? Af hvem? Hvilke forventninger har vi? Hvem bestemmer hvad? Hvordan forbereder vi de ansatte og de unge?

Det bliver her for omfattende at komme ind på koordinatorrollen, og hvordan man mere specifikt kan ruste de unge til at bruge metoden.

Christoffer Erichsen, ungevejleder i behandlingstilbudet Stof Rådgivningen.

Læs mere på www.bagmaendene.dk eller www.stofraadgivningen.dk

"En hvid perker"

Af Maja Skrowny

"De udsatte" hedder den seneste bog fra Flemming Røgilds, der længe har arbejdet hen i mod en forståelse af ambivalenserne, modsætningerne og paradokserne i det multikulturelle Vesten. Bogen "De udsatte" er især beslægtet med hans tidligere bog "Stemmer i et grænseland: En bro mellem unge indvandrere og danskere?"

Stemmerne i Flemming Røgilds nye bog kommer fra en række pædagoger og socialarbejdere, som har det til fælles, at de især arbejder med marginaliserede etniske unge. *Hverdagsmagere* kalder Røgilds dem. Men det er muligvis en lidt kedelig beskrivelse at bruge om disse mennesker, der meget intenst investerer hele deres person (mindre kan nemlig ikke gøre det) i arbejdet med de udsatte. Beretningerne kredser om, hvordan de unge opsøges på gaden og lokkes ind i klubberne med forskellige tilbud, der giver mening for dem. Det drejer sig om utilpassede og mere eller mindre kriminelle og voldelige unge der, *kravler på væggene*, som det udtrykkes, fordi de ikke kan klare at være i institutioner, og har ondt i livet.

Marginaliseret og svigtet

Bogens etniske unge er både sat uden for samfundet, og udsat for svigt rent socialt – og på et helt banalt plan. For når tilliden er vundet, er dét der giver bedst mening i bund og grund en voksen, der gider tale med dem, lytte til dem og hjælpe dem i større og mindre sammenhænge. Herfra kan de udvikle sig til mennesker med ressourcer. Har de unge ikke voksenkontakt, er der f.eks. tryghed i at være del af en gruppe. Det handler med andre ord om miljø og sociale problemer – om et sted at være og noget at lave. Dét at være marginaliseret er ikke et problem, som skyldes etnisk oprindelse.

Bander eller grupper eller?

Nu spiller den etniske baggrund alligevel en stor rolle, idet majoritetens syn på disse unge er med til at marginalisere dem som en sådan gruppe. Medierne får en stor del af æren for, at skabe en frygt og uvilje, som får indflydelse på, at de etniske unge ikke føler sig accepterede eller lukket ind i majoritetssamfundet. I en selvforstærkende proces udvikler de ligefrem selvhad. De er usikre og søger tryghed i gruppen. De har for vane at gå flere sammen, og når de ikke har et sted at være, står de på gaden. Ligner det ikke

en bande? I næsten alle beretningerne afvises det, at der er tale om bander. Men når ordet bander bruges, kan det udløse økonomisk støtte til projekter, påpeges det.

Bander som identitet

Spørgsmålet er, hvorfor Røgilds bruger ordet *bander*, når det efter hverdagsmagerens mening er misvisende? Der kan gå politik, økonomi og medier i ordet, og især pga. af medierne kan det udløse en selvopfyldende profeti: Frygten for, at en bande kan blive identitetsgivende for de unge, når de ellers ikke er noget i samfundet.

Flere slags kulturmøder

En af bogens pointer er at nuancere forståelsen af kulturmøder. Erfaringerne går også på kultursammenstød mellem forskellige etniske grupper, der indebærer vold og tæsk. Der er paradoksale og skæve brobygningsprocesser, som f.eks. finder sted i etnisk blandede grupper, hvor en etnisk dansk ung et sted kaldes *hvid perker*, og taler dansk på samme måde som de etniske unge. Ligesom der eksisterer ulige seksuelle parforhold mellem jeg-svage danske piger og macho-etniske drenge. Røgilds formår at få sine informanter til at fortælle godt. En af dem fortæller således om en etnisk dansk dreng, der kæmper en indre kamp om at fralægge sig racistiske tilbøjeligheder, og åbne sig mod det han i virkeligheden godt kan lide ved *de andre*.

Virkeligheden afspejlet

Røgilds eksperimenterer med en særlig fremstillingsform. Bogen er opbygget af en række beretninger, der fremstår som flere lange monologer efter hinanden. Indimellem præsenteres stemmen, dvs. afsenderen af beretningen, meget sent, og man savner at vide, hvem der taler. Beretningerne veksler med teoretiske indskud. Målet er dels, at kunne følge virkelighedens opsøgende arbejde, som læseren får fortolket, når Røgilds træder frem i de teoretiske afsnit, og dels at bryde en for-forståelse af problematikken i en problem-offer-symmetri. Det virker, for så vidt som læseren virkelig får en usædvanlig indsigt i arbejdet med udsatte unge, og på sin vis bliver motiveret til efterfølgende at læse Røgilds analyse og fortolkning af erfaringerne. Umiddelbart står det sidste opsamlende og fortolkende kapitel stærkest frem, fordi Røgilds løfter sig højere op over perspektiverne i sit spændende og vigtige materiale.

Men hvor er pigerne? De får næsten ingen opmærksomhed i denne relevante samfundsdiagnose. Røgilds skriver dog, at han håber, andre forskere vil rette op på den skævhed.

Maja Skrowny, Cand. mag. i religionssociologi og engelsk. Forskningsassistent på Center for Ungdomsforskning.

Flemming Røgilds: *De udsatte. Bander, kulturmøder, socialpædagogik*. Forlaget politisk revy 2004.

Ude i virkeligheden

Af Anne Kofod

Rapporten 'Ude i Virkeligheden' er resultatet af en undersøgelse rekvireret af Forbundet af Of-fentligt Ansatte, Dansk Socialrådgiverforening og Kommunernes Landsforening. De har sammen taget initiativ til undersøgelsen, der indgår som led i et projekt med det overordnede formål at indsamle og formidle viden om kommunal praktik. Formålet med at undersøge praktikkdelen af socialrådgiver- samt social- og sundheds-hjælperuddannelsen er dels at få afdækket praktikkens organisering og tilrettelæggelse, dels at belyse elevernes, praktikanternes og praktikvejledernes rolle og samspil samt sidst og ikke mindst at få indsigt i praktikkens læringsprocesser og læringsrum. Undersøgelse og rapport er udarbejdet af Ph.D. Jo Krøjer og cand.mag. Anne Kofod begge fra Center for Ungdomsforskning.

Fællestræk

Rapporten 'Ude i virkeligheden' tager afsæt i

praktikdelen i social- og sundhedshjælperuddannelsen og uddannelsen til socialrådgiver. Selvom de to uddannelser er forskellige – henholdsvis erhvervsuddannelse og mellemlang videregående uddannelse – har de også nogle fællestræk, der gør det relevant at undersøge dem i fællesskab: Der er tale om uddannelser, der veksler mellem skoleperioder (teori) og praktikforløb (praksis); på praktikstedet er praktikanten tilknyttet en vejleder, der både er ansvarlig for praktikkens formelle rammer samtidig med, at hun tager hånd om praktikanten i det daglige; og så indeholder begge fag en personlig kontakt til almindelige borgere, som praktikanten møder for første gang i praktikken. Disse temaer danner rammen om nærværende artikel.

Datamaterialet

Undersøgelsen bygger på fokusgruppeinterview med praktikanterne og deres praktikvejledere i ni kommuner. Praktikanternes personlige oplevelser har bidraget med en indsigt i de muligheder for læring, som praktikkdelen af de to

¹ Social- og sundhedshjælper-**eleverne** oppebærer løn under uddannelsen ligesom, de indgår i praktikstedets normering. Socialrådgiver-**studerende** modtager S.U. under uddannelsen. De indgår ikke i praktikstedets normering, og som **praktikanter** har de ikke noget formelt ansvar. I artiklen skelnes kun mellem **praktikanter** og **elever**, hvor det er nødvendigt. For den resterende del benyttes begrebet **praktikant** som en fælles betegnelse for begge grupper, når de er i praktik.

uddannelser rummer. Denne indsigt understøttes af fortællingerne fra dem som initierer og skaber rammerne for praktikkens læring, nemlig vejlederne. De forskellige perspektiver på praktikforløb har tjent til inspiration på tværs af både fag og positioner.

Teori og praksis

”Jeg vil sige, nogen af tingene som vi får at vide på skolen, noget af det kan være så sukker sødt, altså: Så kan du gøre sådan og sådan. Men det virker jo bare ikke ude i virkeligheden. Sådan virker det bare ikke.”

Social- og sundhedshjælper-elev

En målsætning med vekseluddannelsessystemet er, at skole og praktik spiller sammen og udgør en faglig helhed for deltagerne. Ikke desto mindre finder mange, at teori og praksis fremstår som modsætninger, hvad enten der er tale om det sundhedsmæssige eller det sociale område.

Fagligheden

Dette skal ikke forveksles med, at fagligheden er fraværende i praktikken. Det er snarere et udtryk for, at de faglige udfordringer på praktikstederne er vanskelige at sætte i system sammenlignet med skoleforløbene, der som udgangspunkt er struktureret af pensum og skema. I den sammenhæng kan selve praktikvejledningen anskues som en slags bro mellem de to virkeligheder. Fx er der i social- og sundhedshjælperfaget eksempler på, at eleverne oplever teorien

mere meningsfuld, når den integreres i vejledningen. Det samme sker lejlighedsvis i socialrådgiverfaget. Det skal også understreges, at forskelle mellem teori og praksis ikke nødvendigvis er problematiske, men derimod i sig selv kan udgøre produktive læringsrum. For vejlederne betyder det tilsvarende, at de bliver udfordrede til at forholde sig til deres fag.

Relevant forhold

For at forholdet mellem teori og praksis kan fremstå som relevant, er det ikke alene et spørgsmål om, at en given teoretisk tilgang viser sig nødvendig i det praktiske sundhedsmæssige eller sociale arbejde. Det meningsfulde understreges i lige så høj grad af praktikvejlederens konkrete engagement i en given målsætning. Et kardinalpunkt er også, at praktikanten oplever at have medbestemmelse på den individuelle uddannelsesplan, samt at praktikvejlederen er aktiv i denne proces.

De formelle rammer

I begge fag er praktikken tilrettelagt sådan, at praktikanterne er tilknyttet en fast praktikvejleder, som skal støtte og bistå deres faglige refleksion og udvikling. Undersøgelsen viser i forlængelse heraf, at mens alle praktikanter har en praktikvejleder, er det forskelligt, hvordan praktikvejledningen organiseres og udfoldes i praktikperioden. Her er der stor variation mellem praktikstederne og på tværs af fag.

Her er det interessant, at praktikanterne generelt udtrykker stor tilfredshed med netop den vejledningsform, de selv har, uanset hvordan

² For social- og sundhedshjælperuddannelsen gælder, at eleven i samarbejde med skolen udarbejder i uddannelsesplan ved uddannelsens begyndelse. Det er muligt senere at revidere planen fx i samarbejde med praktikstedet.

For socialrådgiveruddannelsen gælder det, at praktikanten udarbejder en uddannelsesplan i samarbejde med praktikvejlederen.

den rent faktisk er struktureret. Undersøgelsen tegner et billede af, at kontakten mellem praktiksteder og uddannelsessteder ofte er usystematisk og sporadisk. For social- og sundhedshjælper-eleverne betyder det blandt andet, at nogle oplever, at deres ankomst til praktikstedet ikke er koordineret, og at praktikvejlederen derfor er uinformeret og/eller fraværende på den første praktikdag. Det opleves som ubehageligt af både elever og vejledere. I den forbindelse ser socialrådgiveruddannelsens forventningssamtale, forud for praktikken, ud til at være gavnlig, idet den forbereder praktikant og praktikvejleder på den kommende praktikperiode, både med hensyn til indhold og tidspunkt.

Forventningssamtalen

Forventningssamtalen er også en mulighed for, at parterne kan afklare, hvad de forventer sig af praktikforløbet, og hvad praktikstedet har at byde på. Manglen på praktikpladser på socialrådgiverområdet betyder ikke desto mindre, at praktikanterne ikke føler sig i stand til at være ærlige omkring deres forventninger, eller i yderste konsekvens sige fra over for en praktikplads og -vejleder. Hvorimod de praktiserende socialrådgiveres hverdag ikke i samme omfang falder og står på deres rolle som vejleder, og det styrker deres forudsætninger for at stille krav til samarbejdet. Det er centralt for forventningssamtalen, at betingelserne for ligeværdighed er til stede. Det skal ikke forstås som en invitation til parterne om at vælge hinanden fra, men derimod et udgangspunkt for, at samarbejdet bliver indgået på reelle betingelser.

Samspil og relationer

Relationen og samspillet mellem praktikant og vejleder opleves i begge fag som et meget vigtigt og værdifuldt læringsrum. Det er særligt praktikanterne, der værdsætter relationen til vejlederen, ligesom langt de fleste ser netop deres

vejleder som et fagligt og ofte også personligt forbillede. Vejlederne værdsætter omvendt den mulighed, som praktikvejledningen giver dem for at udvikle sig fagligt. Motivationen er grundlæggende den samme på de to områder: at medvirke til at skabe fremtidige kollegaer med en forsvarlig faglighed. Samtidig stiller rollen som vejleder krav om at organisere arbejdsdagen, så der bliver overskud til at tage hånd om praktikanterne. Vejlederne på social- og sundhedshjælperområdet oplever en række – primært tidsmæssige – barrierer i forhold til at kunne indfri dette ønske, hvorimod socialrådgiverne udtrykker glæde og tilfredshed over vejlederhvervet.

”Det er jo fordi, man vil jo så gerne gøre det så godt, og man vil gerne gøre et godt indtryk, og fortælle om det dejlige arbejde, vi i virkeligheden har. Men virkeligheden, den er sgu en anden, når du kommer ned ... fordi, der er sgu ikke tiden til det. Og der er ikke tid nok til at forklare og tegne og fortælle og sætte dig ned og snakke. Der er ikke den tid, som man burde have for at få nogle gode elever.”

Social- og sundhedshjælper-vejleder

Vejlederne fremstår også med en høj grad af bevidsthed om deres funktion som forbillede for praktikanterne. Socialrådgiver-vejlederne udfolder denne funktion ved at påtage sig ansvar for praktikanternes personlige udvikling under praktikforløbet. For social- og sundhedshjælpervejlederne giver rollen som forbillede undertiden problemer, fordi hverdagens tidspress gør det vanskeligt for dem at omsætte deres egne krav til fagligt forsvarligt arbejde til praksis.

Rummelighed

I begge fag er rummelighed en kvalifikation, som vejlederne ser som et væsentligt mål med

praktikanternes personlige udvikling i praktikken. Relationen mellem praktikant og vejleder er afgørende for de refleksioner, som kan kvalificere den faglige og personlige udvikling. Derfor er det afgørende, at denne relation bygger på gensidig tillid. Selvom praktikanterne generelt udtrykker en grundlæggende tillid til deres vejleder, kræver det også tid til selve vejledningen, hvis tilliden skal holde i situationer, hvor praktikanter er fagligt og/eller personligt under pres i praktikken. Det er vejledernes tid til vejledning, som er afgørende for, om praktikanterne oplever de store udfordringer, de møder, som positive og udviklende.

Vanskelige borgere eller svære sager

Foruden relationen mellem praktikant og så praktikvejleder udgør relationen mellem praktikant og så borger et væsentligt læringsrum. Det er i relationen til de enkelte borgere, at praktikanter oplever, at de både udfolder, afprøver og udvikler deres faglighed. Ofte er de alene i den praktiske håndtering af relationen til borgerne, og det oplever de generelt som spændende. Praktikanterne ser det som et udtryk for vejledernes tillid til dem, at de får lov til at løse opgaver på egen hånd.

Tilsvarende er det en anerkendelse af deres værd som kollega, som praktikanterne sætter stor pris på. Men undertiden kan relationen til den enkelte borger være meget vanskelig – så vanskelig, at praktikanterne føler sig rådvilde eller oplever krænkelser. Praktikanterne føler et stort krav om at kunne håndtere selv meget svære opgaver på egen hånd, og undertiden afstår de fra at bede om hjælp, for ikke at virke inkompetente.

Faste rutiner nødvendige

Her er det vigtigt at indarbejde faste rutiner i vejledningen, der kan fange sådanne svære opgaver, inden de bliver for stor en byrde for den enkelte praktikant. I den forbindelse peger un-

dersøgelsen på, at praktikanterne har stor glæde af at dele deres erfaringer med hinanden. Det kan være en stor lettelse at høre andres erfaringer med noget, man selv har oplevet som problematisk. Og det kan være oplysende at høre om, hvordan andre oplever noget helt andet i praktikken, end én selv. Erfaringsudveksling mellem ligestillede undervejs i praktikforløbet ser ud til at være et område, der inden for begge fag kan styrkes fremover.

”Tør du virkelig lade mig ordne alt det der? Bl.a. måtte jeg sende en kvinde på krisecenter. Hvor jeg også tænkte, det var måske slet ikke mig der burde gøre det vel, som praktikant.”

Socialrådgiver-praktikant

Konklusion

Overordnet kan man på baggrund af undersøgelse og analyse i rapporten ’Ude i virkeligheden’ konkludere, at praktikdelen i både social- og sundhedshjælper-uddannelsen og socialrådgiver-uddannelsen på mange måder fungerer godt. Den viden og indsigt om kommunal praktik, som undersøgelsen har genereret, peger på, at social- og sundhedshjælper-eleverne og socialrådgiver-praktikanterne generelt oplever praktikperioden som meget givende og lærerig. Praktikvejlederne udtrykker tilsvarende tilfredshed med praktikordningen, som de ser som en mulighed for at udvikle sig fagligt. Omvendt oplever praktikanter og praktikvejledere i begge fag et stort tidspres, som er en barriere for refleksion og læring i praktikforløbet.

Anne Kofod, cand.mag., er forskningsassistent ved Center for Ungdomsforskning

Læs mere:

Rapporten ”Ude i virkeligheden” kan hentes på Center for Ungdomsforskning’s hjemmeside (www.cefu.dk).

Jeg bestiller ___ abonnement(er) på Ungdomsforskning

Abonnement pr. år, 4 numre i 2004: 100,- kr. (inkl. moms og forsendelse)

Jeg bestiller ___ eksemplar(er) af:

___ Unge og ungdomsuddannelser, nr. 1 - marts 2002

___ Unge og sex, nr. 2 - juni 2002

___ Unge og risiko, nr. 3 - oktober 2002

___ Unge og forbrug, nr. 4 - december 2002

___ Unge og kriminalitet, nr. 1 - marts 2003

___ Unge i periferien, nr. 2 - juli 2003

___ Unge og miljø, årg. 2, nr. 3 - sept. 2003

___ Unge og rusmidler, årg. 2, nr. 4 - dec. 2003

___ UNG-TIL-UNG: Virker det?, årg. 3, nr. 1 - marts 2004

___ Nye tider - nye foreningsformer?, særnummer april 2003

Pris 30,- kr. pr. stk. (inkl. moms og forsendelse)

Pris 27,- kr. pr. stk. ved bestilling af mere end 5 eksemplarer

Jeg bestiller ___ årg. 1, 2002 og årg. 2, 2003

Samlet pris 200,- kr. (inkl. moms og forsendelse)

Firma: _____

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ By: _____

Tidsskriftet kan eventuelt bestilles på ungdomsforskning@ruc.dk
eller tlf. 46 74 23 00

Center for Ungdomsforskning

Roskilde Universitetscenter

Universitetsvej 1, P10

+++0847+++

DK-4000 Roskilde

UNGDOMSFORSKNING

- et tidsskrift

udgives af Center for Ungdomsforskning ved Roskilde Universitetscenter og udkommer **fire gange om året**.

Skrives af forskere, politikere og praktikere, der selv arbejder med unge. Ungdomsforskning er let læseligt - men forsimpler ikke tingene. Henvender sig til alle, der beskæftiger sig med unge.

Hvert nummer **sætter fokus på** et bestemt emne. Siden tidsskriftet blev søsat i marts 2002, er en række **forskellige emner** blevet belyst: unge og ungdomsuddannelser, unge og sex, unge og risiko, unge og forbrug, unge og kriminalitet, unge i periferien, unge og miljø, samt unge og rusmidler.

Du kan **bestille** tidsskriftet på ungdomsforskning@ruc.dk **og finde** yderlig oplysning om tidsskriftet og Center for Ungdomsforskning på www.cefu.dk.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) er en forskningsenhed på Roskilde Universitetscenter. Centrets formål er at analysere forhold omkring unges deltagelse i samfundet og koordinere viden og faktuelle oplysninger om unge. Centret tager forskningsmæssigt udgangspunkt i de unges livsstil og de brydninger der præger hverdagen i uddannelsesinstitutioner, demokratiske organisationer og på arbejdsmarkedet.

Center for Ungdomsforskning er udviklet som en ny konstruktion indenfor universitetsverdenen. Centret er tæt knyttet til en forening med medlemmer fra forskellige centrale institutioner, organisationer og virksomheder i Danmark.

Center for Ungdomsforskning modtager gerne henvendelser fra alle der interesserer sig for ungdomsforskning. CeFU hjælper også gerne med henvisninger og rådgivninger. Hvis det passer ind i vores profil og almene interesser, kan vi igangsætte både smalle målrettede undersøgelser og større undersøgelser. Der er også mulighed for at samarbejde med CeFU gennem samfinansierede ph.d. stipendier eller søge om medlemskab af foreningen bag CeFU. Endelig laver vi også foredrags- og konsulentvirksomhed i begrænset og prioriteret omfang.

Foreningen Center for Ungdomsforskning's medlemmer er: Beskæftigelsesministeriet - BUPL (Forbundet for pædagoger og klubfolk) - Danmarks Idræts-Forbund - Dansk Industri - Dansk Metal - Dansk Ungdoms Fællesråd - Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger - Forsvarets Værnepligt & Rekruttering - Frie Kostskolers Fællesråd - Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd - GODA (Foreningen Gode Alkoholdninger) - Gymnasieskolernes Lærerforening - HK-Danmark - Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration - Novo Nordisk A/S - Recommended Denmark - Rigspolitiet - Socialministeriet - Special-arbejderforbundet i Danmark - Undervisningsministeriet.

Redaktøren

Vi kan se det virker!
Af Niels-Henrik M. Hansen

Ung-til-ung: Virker det?

Columbusægget?
Af Niels-Henrik m. Hansen

Virker ung-til-ung?
Af Bibi Hølge-Hazelton

Mål og indhold skal være tydeligt
Af Jimmie Gade Nielsen

Muligheder og begrænsninger i unges selvorganisering -
interview med Jens Christian Nielsen
Af Michael Voss

Tavle-terror på den fede måde
Af Claus Tonsberg

Ung-til-ung i Ventilen
Af Lisbet Castberg Thuesen

Praktiske erfaringer med brug af ung-til-ung
Af Christoffer Erichsen

Bogomtale

En hvid perker
Af Maja Skrowny

Aktuel forskning

Ude i virkeligheden
Af Anne Kofod

CENTER FOR UNGDOMSFORSKNING